LIFE+ 2007-2013
Φύση & Βιοποικιλότητα

LIFE07NAT/GR/000296

Δράσεις για την προστασία των παράκτιων αμμοθινών με είδη *Juniperus* στην Κρήτη και το Ν. Αιγαίο

junicoast

LIFE+ (2007 - 2013)

Χρηματοδοτικό μέσο της Ε.Ε. το οποίο υποστηρίζει προγράμματα για την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος

ΦΥΣΗ & ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ

- Είδη χλωρίδας & πανίδας
- **Οικότοποι**
- Περιοχές του δικτύου Φύση 2000

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ & ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

- Αέρας
- Νερά
- Ανακύκλωση
- Ενέργεια
- Κλίμα

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση

- Περιβάλλον
- Προστασία της φύσης
- Βιοποικιλότητα
- Δασικές πυρκαγιές

LIFE I (1992 - 1995)
LIFE II (1996 - 1999)
LIFE III (2000 - 2006)
LIFE+ (2007 - 2013)

http://ec.europa.eu/environment/life/index.htm

Ο οικότοπος: Παράκτιες αμμοθίνες με είδη *Juniperus (κωδικός 2250*)*

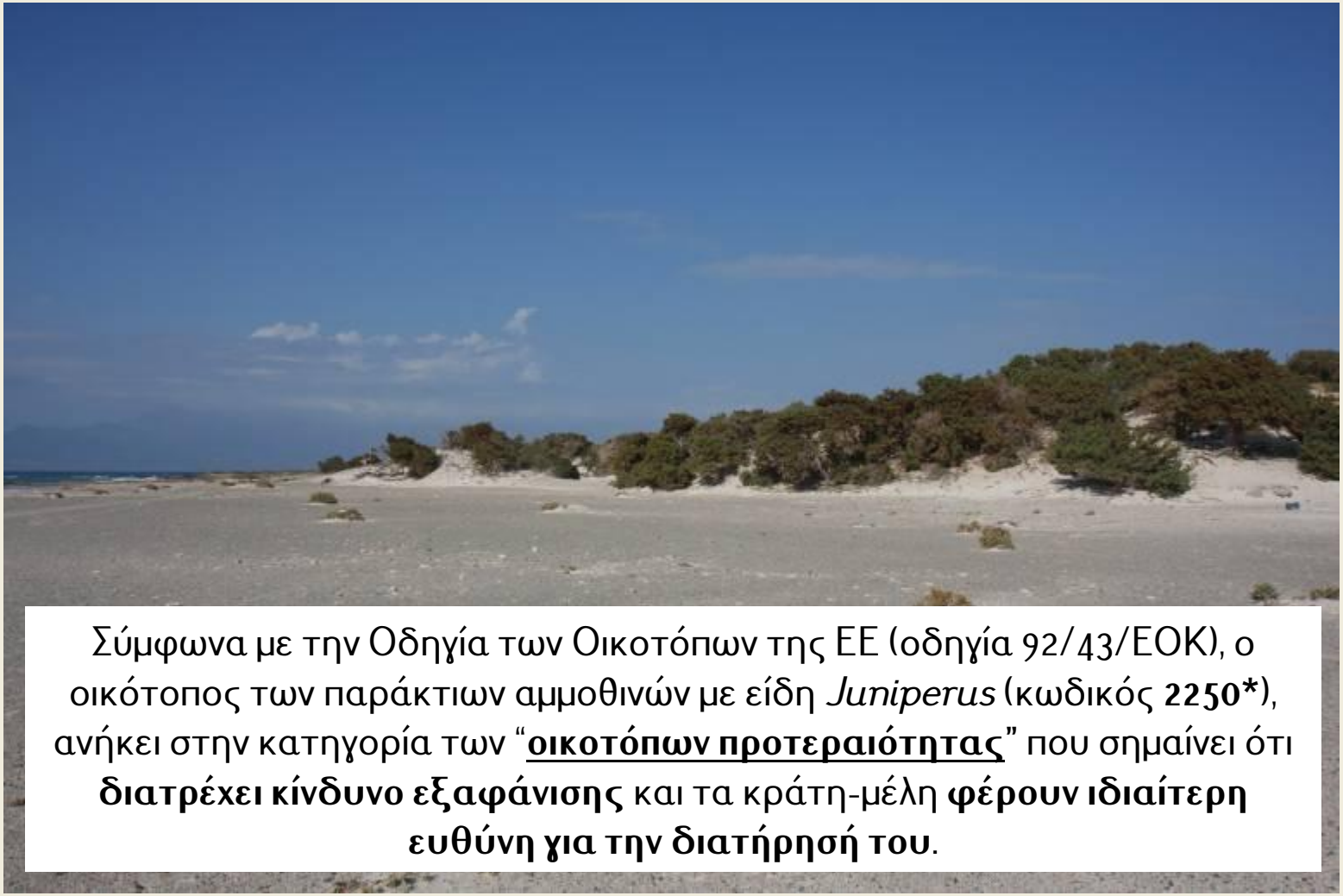

Σύμφωνα με την Οδηγία των Οικοτόπων της ΕΕ (οδηγία 92/43/ΕΟΚ), ο οικότοπος των παράκτιων αμμοθινών με είδη *Juniperus* (κωδικός **2250***), ανήκει στην κατηγορία των "**οικοτόπων προτεραιότητας**" που σημαίνει ότι **διατρέχει κίνδυνο εξαφάνισης** και τα κράτη-μέλη **φέρουν ιδιαίτερη ευθύνη για την διατήρησή του**.

Ο οικότοπος 2250* στην Ευρώπη

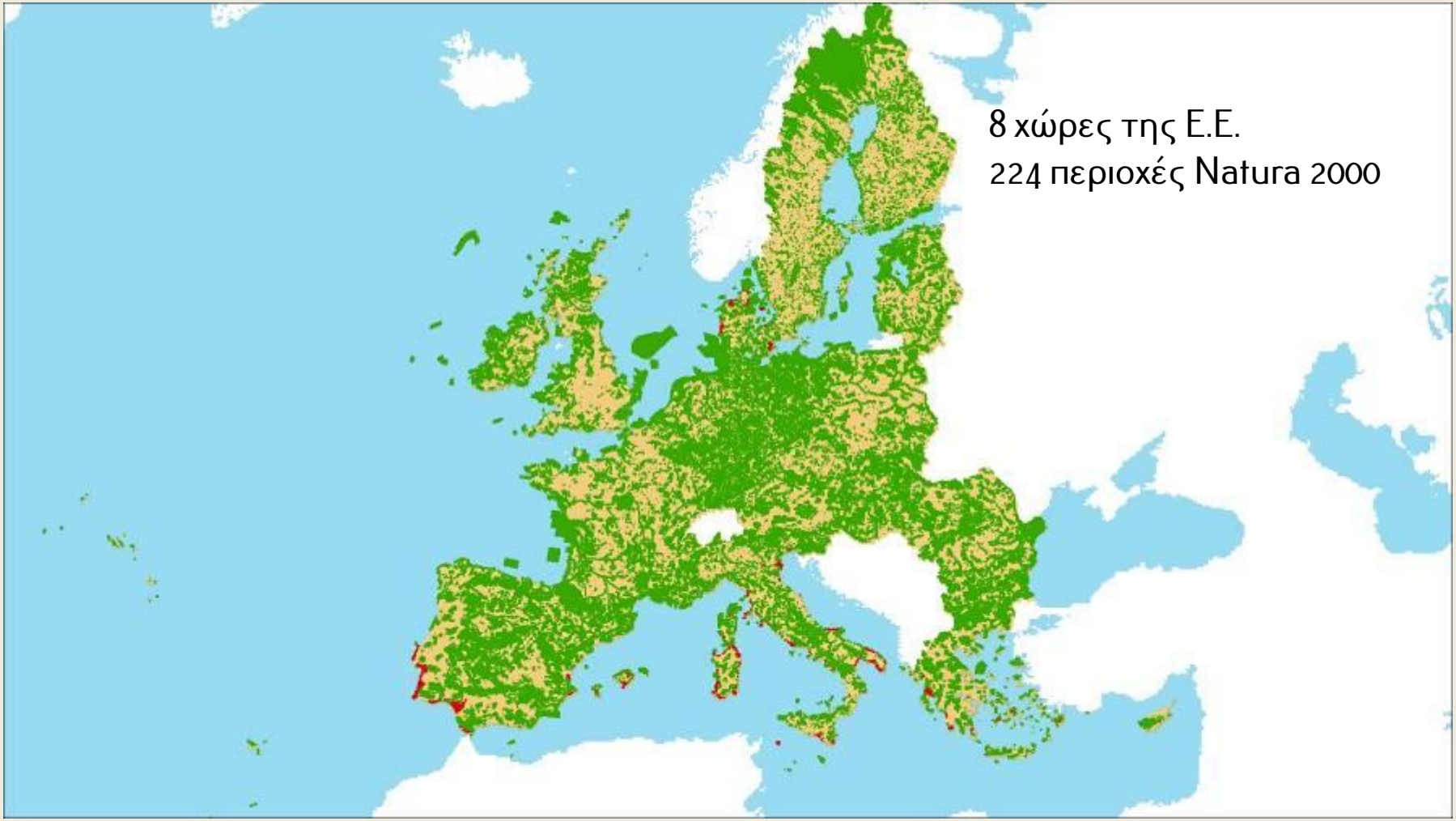

Ο οικότοπος 2250* στην Ελλάδα

17 Περιοχές Natura 2000

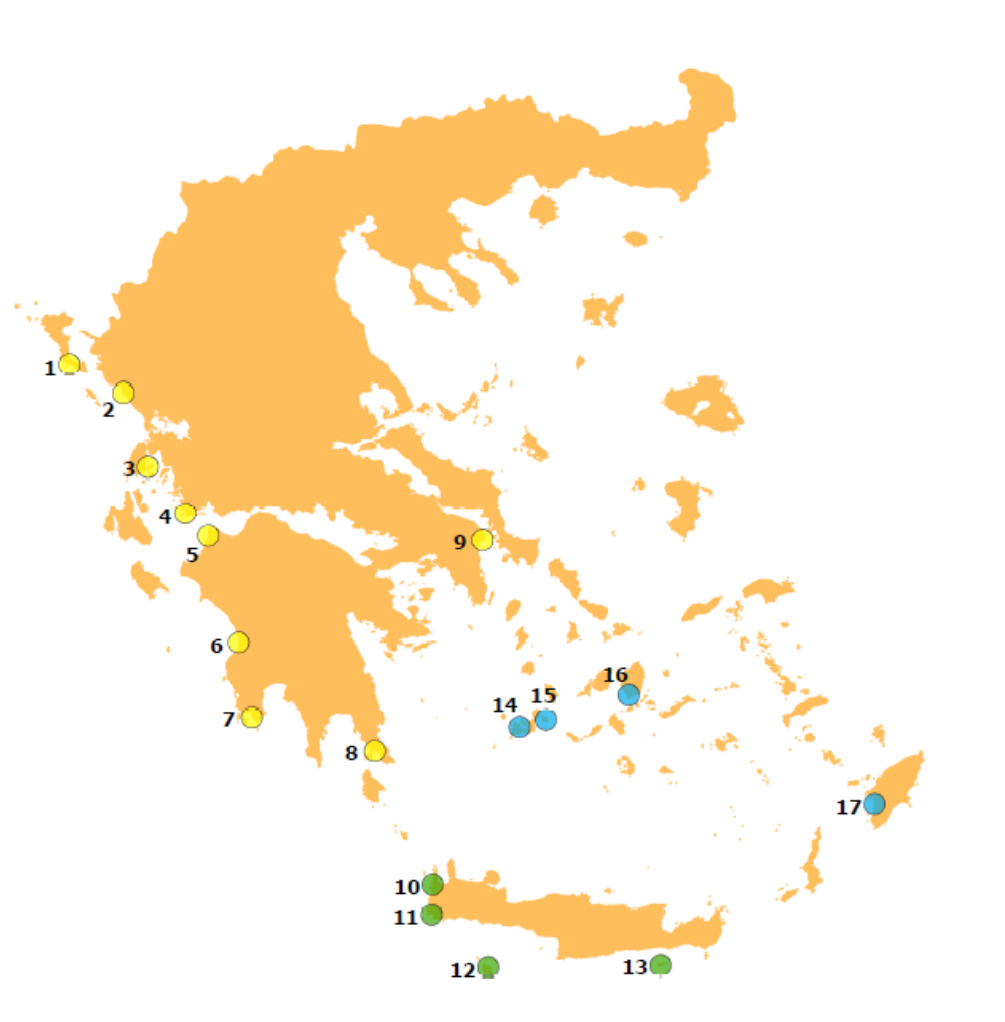

Α/Α	Κωδικός	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
1	GR2230002	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΡΙΣΣΙΩΝ (ΚΕΡΚΥΡΑ)
2	GR2140001	ΕΚΒΟΛΕΣ ΑΧΕΡΟΝΤΑ (ΑΠΟ ΓΛΩΣΣΑ ΕΩΣ ΑΛΩΝΑΚΙ) ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΑΧΕΡΟΝΤΑ
3	GR2220003	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣΙΟΝΙΟΥ (ΜΕΓΑΝΗΣΙ, ΑΡΚΟΥΔΙ, ΑΤΟΚΟΣ, ΒΡΩΜΟΝΑΣ)
4	GR2310001	ΔΕΛΤΑ ΑΧΕΛΩΟΥ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ, ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΗΝΟΥ, ΝΗΣΟΙ ΕΧΙΝΑΔΕΣ, ΝΗΣΟΣ ΠΕΤΑΛΑΣ
5	GR2320011	ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΚΑΛΟΓΡΙΑΣ-ΛΑΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ
6	GR2550005	ΘΙΝΕΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ (ΝΕΟΧΩΡΙ - ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ)
7	GR2550003	ΝΗΣΟΙ ΣΑΠΙΕΝΤΖΑ & ΣΧΙΖΑ, ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΑΚΡΙΤΑΣ
8	GR2540002	ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΕΑΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ
9	GR3000003	ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΣΧΙΝΙΑ-ΜΑΡΑΘΩΝΑ
10	GR4340001	ΗΜΕΡΗ & ΑΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ - ΤΗΓΑΝΙ & ΦΑΛΑΣΑΡΝΑ - ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ, ΟΡΜΟΣ ΛΙΒΑΔΙ - ΒΙΓΛΙΑ
11	GR4340015	ΠΑΡΑΛΙΑ ΑΠΟ ΧΡΥΣΟΣΚΑΛΙΤΙΣΣΑ ΜΕΧΡΙ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΡΙΟΣ
12	GR4340013	ΝΗΣΟΙ ΓΑΥΔΟΣ ΚΑΙ ΓΑΥΔΟΠΟΥΛΑ
13	GR4320003	ΝΗΣΟΣ ΧΡΥΣΗ
14	GR4220020	ΝΗΣΟΣ ΜΗΛΟΣ: ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
15	GR4220006	ΝΗΣΟΣ ΠΟΛΥΑΙΓΟΣ-ΚΙΜΩΛΟΣ
16	GR4220014	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΤΙΑ ΝΑΞΟΣ: ΖΑΣ & ΒΙΓΛΑ ΕΩΣ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ (ΟΡΜΟΣ ΚΑΡΑΔΕΣ - ΟΡΜΟΣ ΜΟΥΤΣΟΥΝΑΣ)
17	GR4210005	ΡΟΔΟΣ: ΑΚΡΑΜΥΤΗΣ, ΑΡΜΕΝΙΣΤΗΣ, ΑΤΤΑΒΥΡΟΣ, ΡΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ (ΚΑΡΑΒΟΛΑ - ΟΡΜΟΣ ΓΛΥΦΑΔΑ)

Απειλές

- Περιορισμένη φυσική αναγέννηση
- Τουρισμός
- Έλλειψη ενημέρωσης
- Απορρίμματα
- Πυρκαγιά
- Βόσκηση
- Υλοτόμηση - Κόψιμο κλαδιών
- **Κλιματική Αλλαγή**

Τα είδη *Juniperus*

Juniperus macrocarpa Sm. (παράκτιος Κέδρος ή Άρκευθος)

Τα είδη *Juniperus*

Juniperus phoenicea L. (Αβόρατος)

Το πρόγραμμα "Junicoast"

Τίτλος: "Δράσεις για την προστασία των παράκτιων αμμοθινών με είδη *Juniperus* στην Κρήτη και το Ν. Αιγαίο"

Εναρξη: 1-1-2009

Λήξη: 31-12-2012

Παράταση μέχρι: 31-8-2013

Συνολικός προϋπολογισμός: 1.501.210 €

Χρηματοδότηση Ε.Ε. : 1.125.908 € (75%)

Ιδία συμμετοχή των δικαιούχων: 375.303 € (25%)

Δικαιούχοι

Συντονιστής Δικαιούχος:

Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων (ΜΑΙΧ)

Συμπράττοντες Δικαιούχοι:

Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
(Τμήμα Βιολογίας - Τομέας Βοτανικής)

Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης

Διεύθυνση Δασών Χανίων

Διεύθυνση Δασών Λασιθίου

Περιφέρεια Κρήτης

Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Κρήτης

Επιτροπές

Επιστημονική επιτροπή

Καθ. Παναγιώτης Δημόπουλος
Καθηγητής Βοτανικής & Οικολογίας Φυτών
Πανεπιστήμιο Πατρών

Dr. Louis F Cassar
Director of the Institute of Earth Systems
University of Malta

Prof. Kerry B. Godfrey
School of Hospitality and Tourism Management
Ontario, Canada

Mr. Antonio Vizcaino and Mr. Javier Jimenez Romo
Municipality of Valencia, Spain

Επιτροπή εμπλεκομένων φορέων

- Δήμος Ιεράπετρας
- Δήμος Κισσάμου
- Δήμος Καντάνου - Σελίνου
- Δήμος Γαύδου
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου
- Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και κλιματικής αλλαγής

Εξωτερική ομάδα παρακολούθησης

Dr. Georgia Valaora
Astrale Regional Coordinator

Σκοπός και Στόχοι

Σκοπός του προγράμματος ήταν να προωθήσει και να καταστήσει δυνατή την μακροχρόνια προστασία και διατήρηση του οικοτόπου των παράκτιων αμμοθινών με είδη κέδρων στην Ελλάδα.

Οι επιμέρους στόχοι του προγράμματος ήταν:

- Να συμβάλει στην αύξηση και διάδοση της γνώσης για την προστασία, την αποκατάσταση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του οικοτόπου των παράκτιων αμμοθινών με είδη κέδρων στην Ελλάδα.
- Να κατανοήσει, να μελετήσει και να αποτρέψει ή να περιορίσει τις φυσικές και ανθρωπογενείς απειλές οι οποίες οδηγούν στην σταδιακή υποβάθμιση του οικοτόπου.
- Να σχεδιάσει και να εφαρμόσει δράσεις για την μακροχρόνια προστασία και αποκατάσταση του οικοτόπου.
- Να παρέχει υποστήριξη για καλύτερη διαχείριση στις περιοχές Natura 2000 μέσω της συμμετοχής και εκπαίδευσης των εμπλεκόμενων φορέων.

Δράσεις

9 Προπαρασκευαστικές δράσεις

8 Δράσεις προστασίας

7 Δράσεις ευαισθητοποίησης και διάδοσης των αποτελεσμάτων

6 Δράσεις διαχείρισης και παρακολούθησης του προγράμματος

32 Παραδοτέα

14 Ορόσημα

Φάσεις εκτέλεσης του προγράμματος

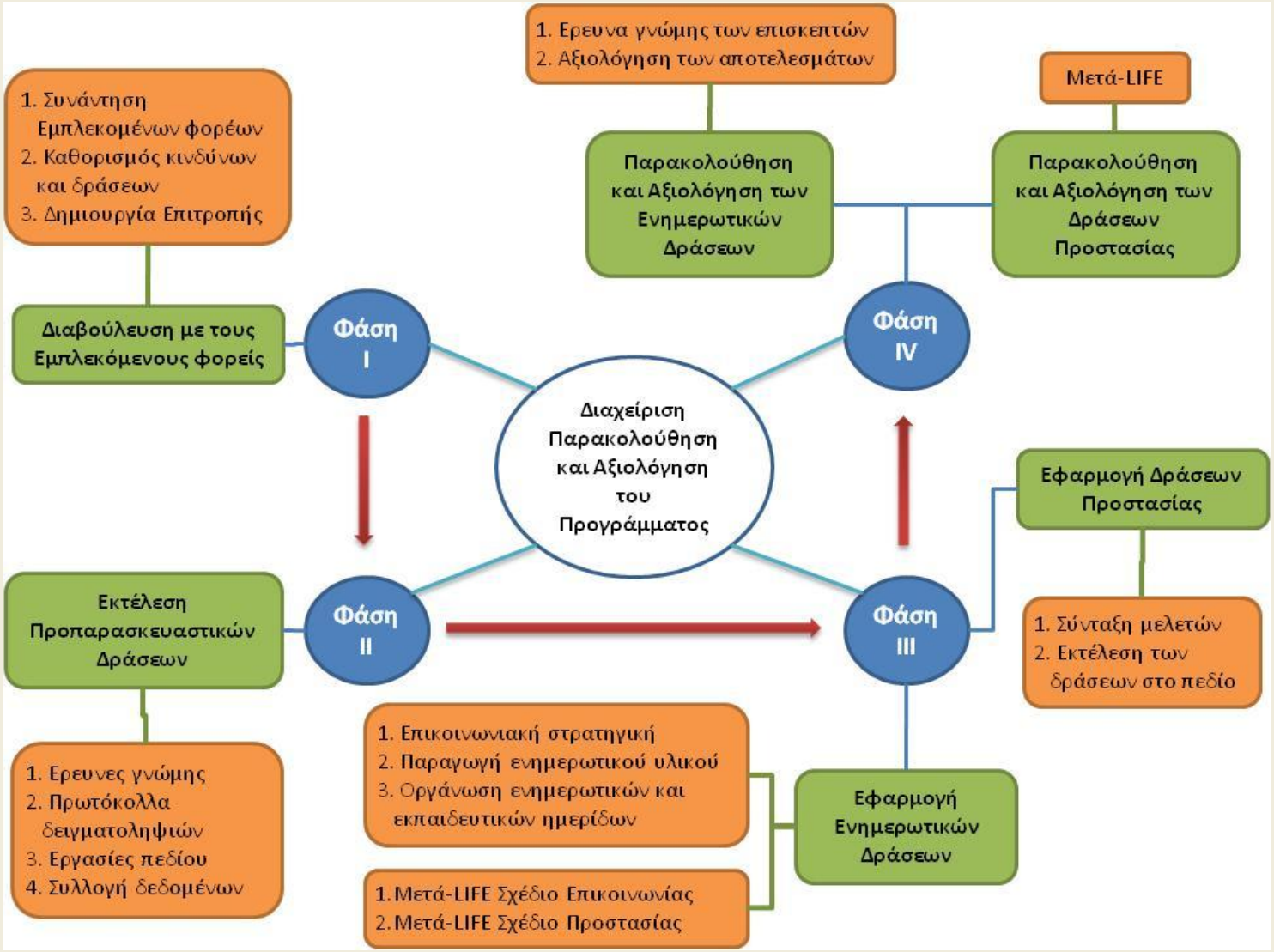

Χρονοδιάγραμμα

ACTIONS		RESPONSIBLE BENEFICIARY	TITLE
A. Preparatory actions, elaboration of management plans and/or action plans	A1	MAICH	Landform and land degradation processes in dune systems
	A2	MAICH	Determining the dune system plant communities' composition and structure
	A3	NKUA	Composition and structure of *Juniperus* populations
	A4	MAICH	Habitat mapping
	A5	MAICH	Visitor impact assessment
	A6	MAICH	Stakeholder consultation
	A7	MAICH	Elaboration of long term monitoring protocols and selection of indicators
	A8	NKUA	Elaboration of target habitat protection and restoration specifications
	A9	MAICH	Determination of the Governance structure and legal status
C. Concrete conservation actions	C1	FDC/FDL	On site habitat demarcation
	C2	FDC/FDL	Waste removal
	C3	NKUA	Enhancement of juniper regeneration
	C4	NKUA	Restoration of the floristic composition and structure of the target habitat 2250*
	C5	FDC/FDL	Fore dune stabilization through vegetation restoration
	C6	FDC/FDL	Visitor management intervention and infrastructures
	C7	MAICH	Design and installation of Signs
	C8	MAICH	Ex situ conservation and propagation of keystone species
D. Public awareness and dissemination of results	D1	MAICH	Development and implementation of a communication strategy
	D2	MAICH	Website development
	D3	MAICH	Environmental education campaign
	D4	MAICH	Training for habitat protection and restoration
	D5	MAICH	Production and dissemination of habitat protection and restoration guidelines
	D6	MAICH	Dissemination of findings to the scientific community and Layman's report
	D7	MAICH	After-LIFE communication and conservation plans
E. Overall project operation and monitoring	E1	MAICH	Project coordination and management
	E2	MAICH	Monitoring and evaluation of the effectiveness of the project
	E3	MAICH	Scientific Committee
	E4	MAICH	Networking with other similar LIFE projects
	E5	MAICH	Stakeholder Committee
	E6	MAICH	External auditing

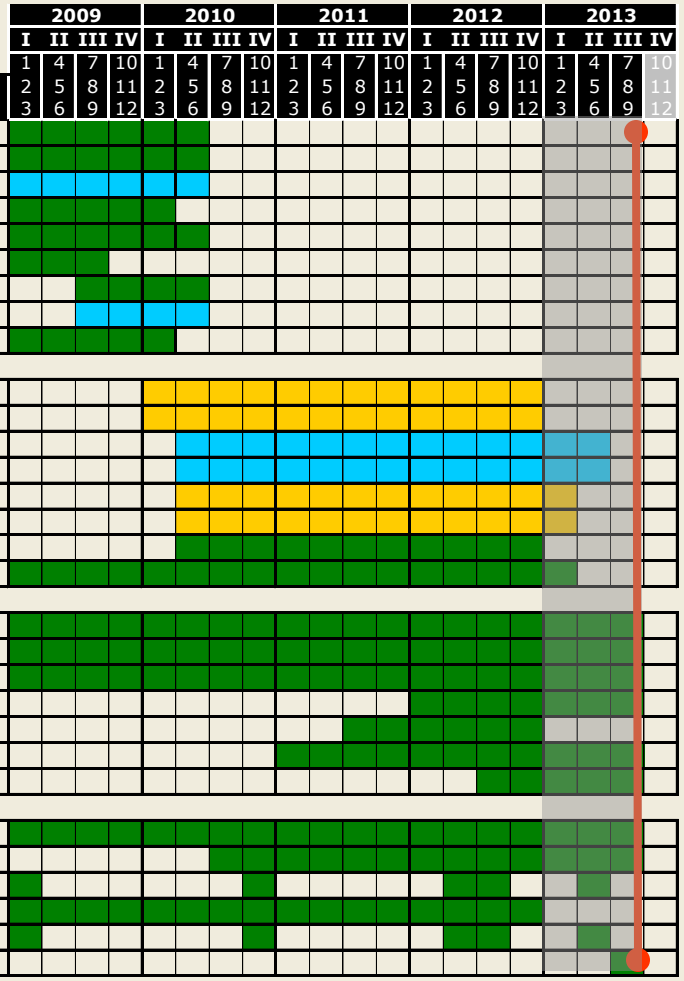

Εκθέσεις Προόδου - Αναφορές

LIFE Project Number

LIFE07NAT/GR/000296

Mid-term Report
Covering the project activities from 01/01/2011 to 31/12/2011

Reporting Date
31/01/2012

LIFE+ PROJECT NAME or Acronym
Actions for the conservation of coastal dunes with *Juniperus* spp. in Crete and the South Aegean (Greece):JUNICOAST

Data Project

Project location	Greece, Crete and South Aegean
Project start date:	01/01/2009
Project end date:	31/12/2012 **Extension date:** 30/09/2013
Total budget	1.501.210,00 €
EC contribution:	1.125.908,00 €
(%) of eligible costs	(%) 75

Data Beneficiary

Name Beneficiary	International Centre for Advanced Mediterranean Agronomic Studies / Mediterranean Agronomic Institute of Chania (CIHEAM- MAICh)
Contact person	Mr. George Kazakis
Postal address	Alsylio Agrokipsou, 73100 Chania, Crete, Greece
Telephone	+30 28210 35000
Fax:	+30 28210 35001
E-mail	kazakis@maich.gr
Project Website	http://www.junicoast.gr

- Αρχική αναφορά- Σεπτέμβριος 2009
- 1η Εκθεση προόδου – Ιανουάριος 2011
- Ενδιάμεση αναφορά- Ιανουάριος 2012
- 2η Εκθεση προόδου – Δεκέμβριος 2012
- ΤΕΛΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ Νοέμβριος 2013

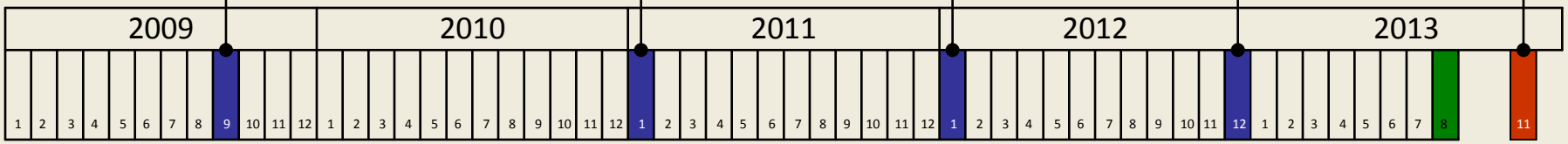

Περιοχές

Κρήτη:

- Γαύδος
- Κεδρόδασος
- Φαλάσαρνα
- Χρυσή

Νότιο Αιγαίο:

- Ρόδος
- Νάξος
- Μήλος
- Πολύαιγος

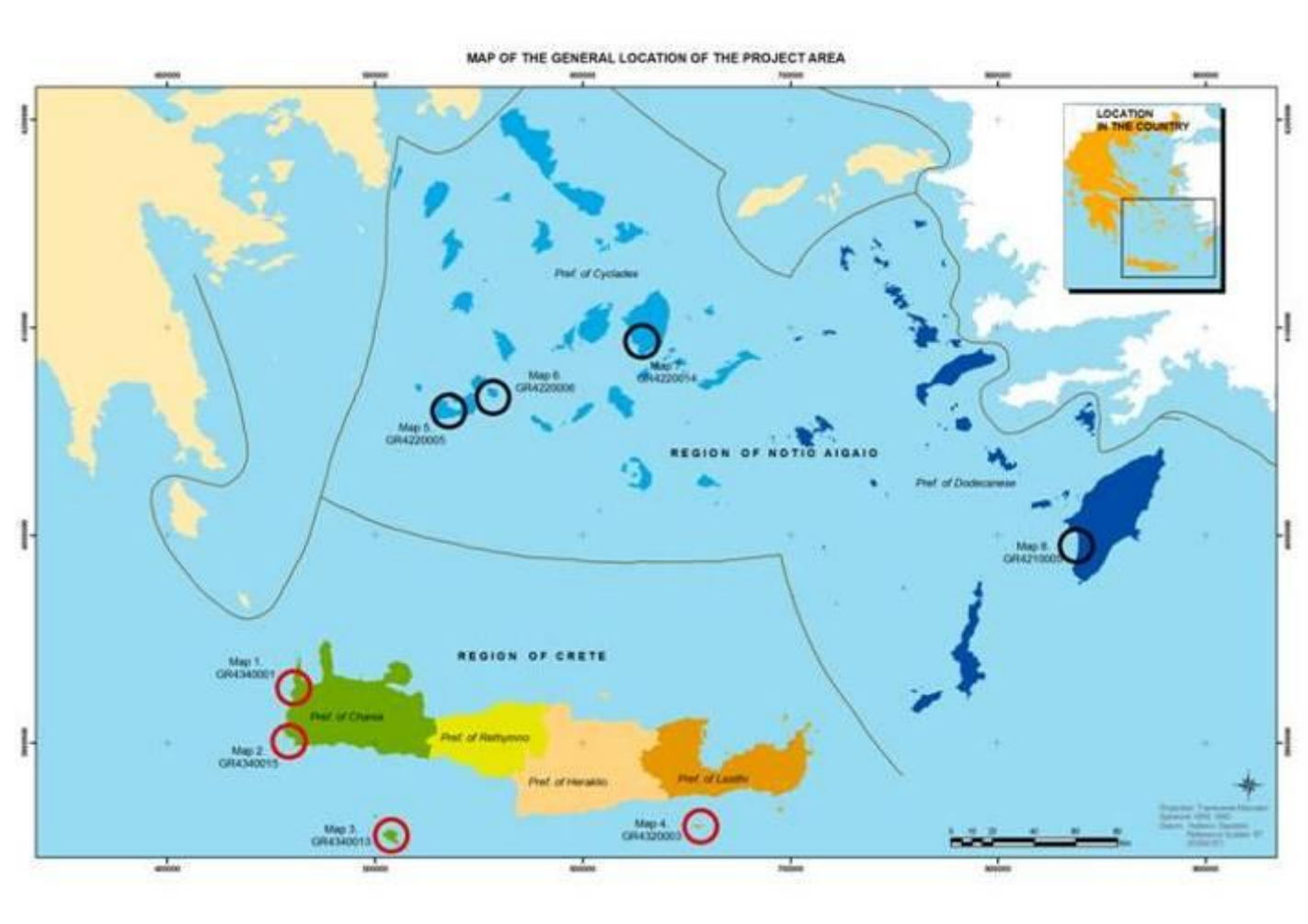

ΚΕΔΡΟΔΑΣΟΣ

ΚΕΔΡΟΔΑΣΟΣ

ΝΗΣΟΣ ΓΑΥΔΟΣ

ΓΑΥΔΟΣ - ΣΑΡΑΚΗΝΙΚΟ

ΓΑΥΔΟΣ - ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΓΑΥΔΟΣ - ΛΑΥΡΑΚΑΣ

ΦΑΛΑΣΑΡΝΑ

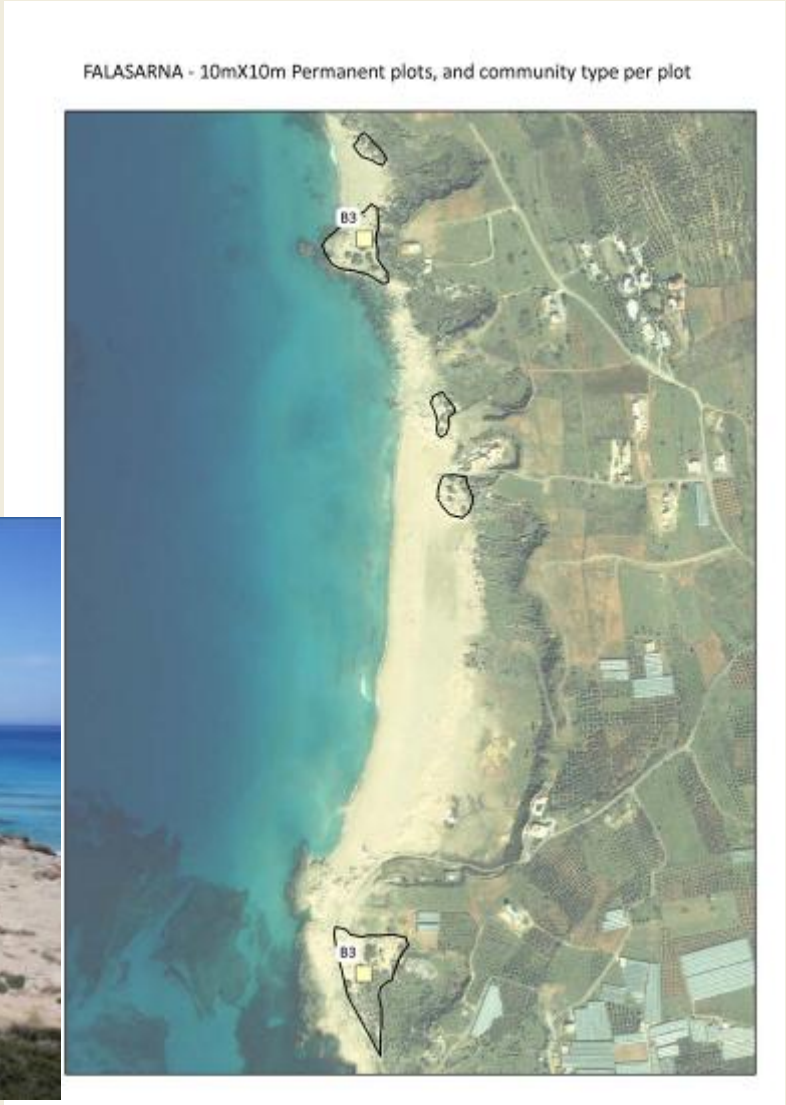
FALASARNA - 10mX10m Permanent plots, and community type per plot
B3
B3

ΝΗΣΟΣ ΧΡΥΣΗ

ΧΡΥΣΗ

ΡΟΔΟΣ

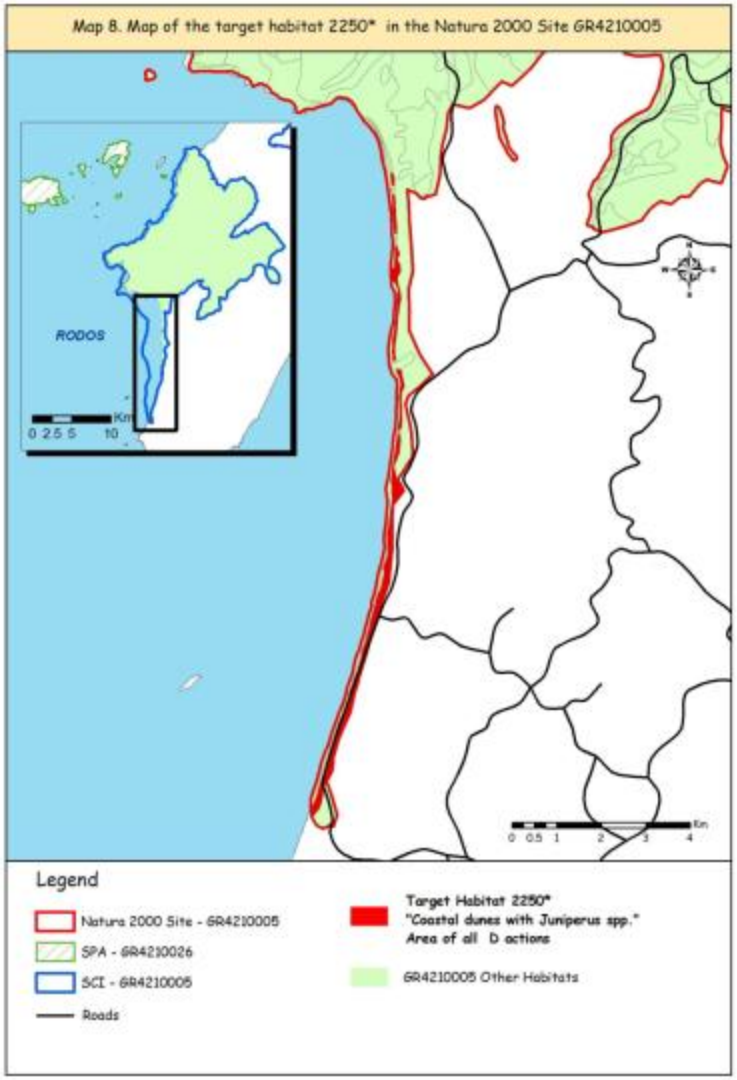
Map 8. Map of the target habitat 2250* in the Natura 2000 Site GR4210005
RODOS
0 2.5 5 10 Km
0 0.5 1 2 3 4 Km
Legend
Natura 2000 Site - GR4210005
SPA - GR4230026
SCI - GR4210005
Roads
Target Habitat 2250*
"Coastal dunes with Juniperus spp."
Area of all D actions
GR4210005 Other Habitats

ΝΑΞΟΣ

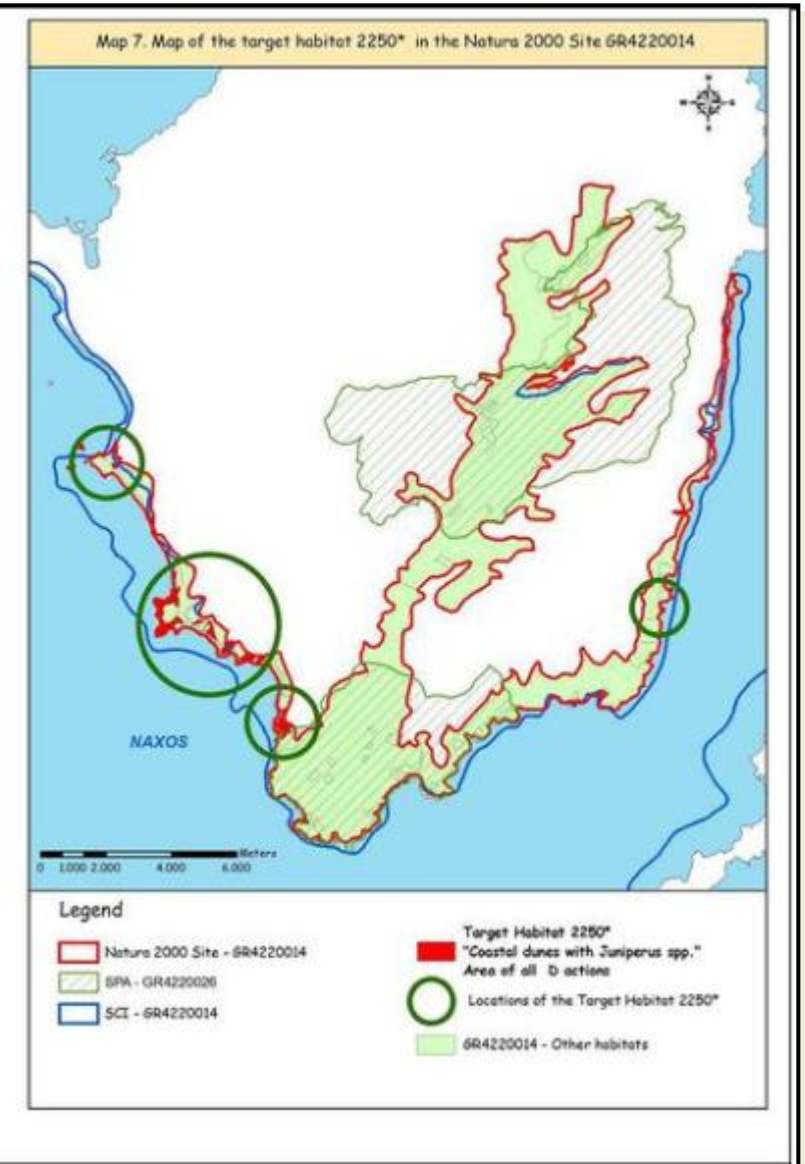
Map 7. Map of the target habitat 2250* in the Natura 2000 Site GR4220014
NAXOS
Meters
0 1.000 2.000 4.000 6.000
Legend
Natura 2000 Site - GR4220014
SPA - GR4220026
SCI - GR4220014
Target Habitat 2250*
"Coastal dunes with Juniperus spp."
Area of all D actions
Locations of the Target Habitat 2250*
GR4220014 - Other habitats

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

A1. Γεωμορφολογία και διαδικασίες υποβάθμισης στα συστήματα αμμοθινών

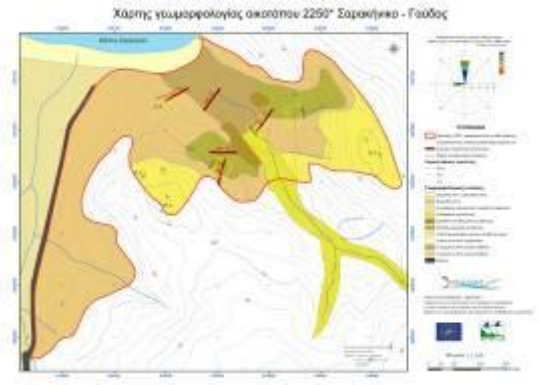

A2. Καθορισμός της σύνθεσης και της δομής των φυτοκοινωνιών

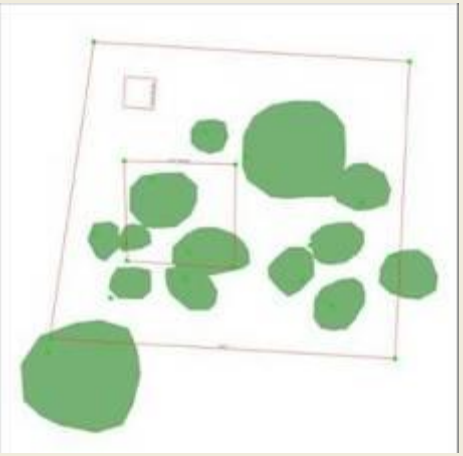

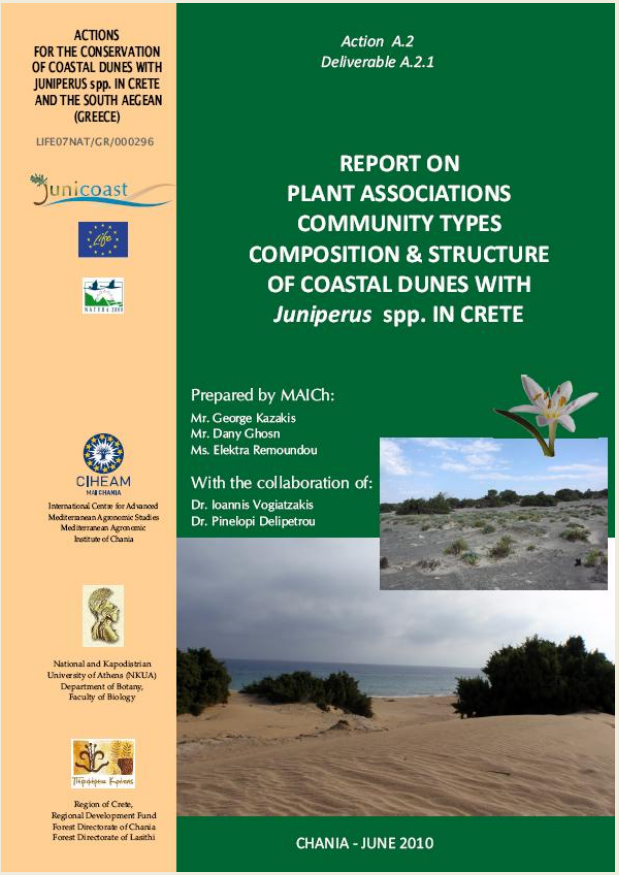

30x30m plots 10x10 m relevé 3x3 m relevé

Συνολικός αριθμός ειδών: 142
Οικογένειες: 33, Poaceae (14%), Compositae (13.4%) and Fabaceae (11.3%)
Life forms: 6, Therophytes (56%), Chamaephytes (16%)
Ενδημικά είδη: 4.9% (7 /142)

Α3. Σύνθεση και δομή των πληθυσμών του Κέδρου

Χάρτες πρόβλεψης πυκνότητας (μέθοδος Ordinary Kriging)

Θέσεις δειγματοληπτικών επιφανειών

άτομα/100 m²

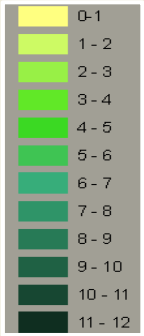

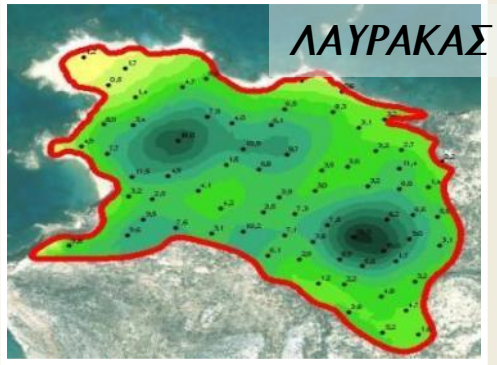

Α3. Σύνθεση και δομή των πληθυσμών του Κέδρου

Αναλογία φύλου

Juniperus macrocarpa

Χρυσή Α	Α/Θ=1,68
Χρυσή Δ	Α/Θ=1,24
Σαρακήνικο	Α/Θ=1,12
Άγ. Ιωάννης	Α/Θ=1,03
Λαυρακάς	Α/Θ=0,97
Κεδρόδασος	Α/Θ=1,04
Φαλάσσαρνα	Α/Θ=1,04

Α3. Σύνθεση και δομή των πληθυσμών του Κέδρου

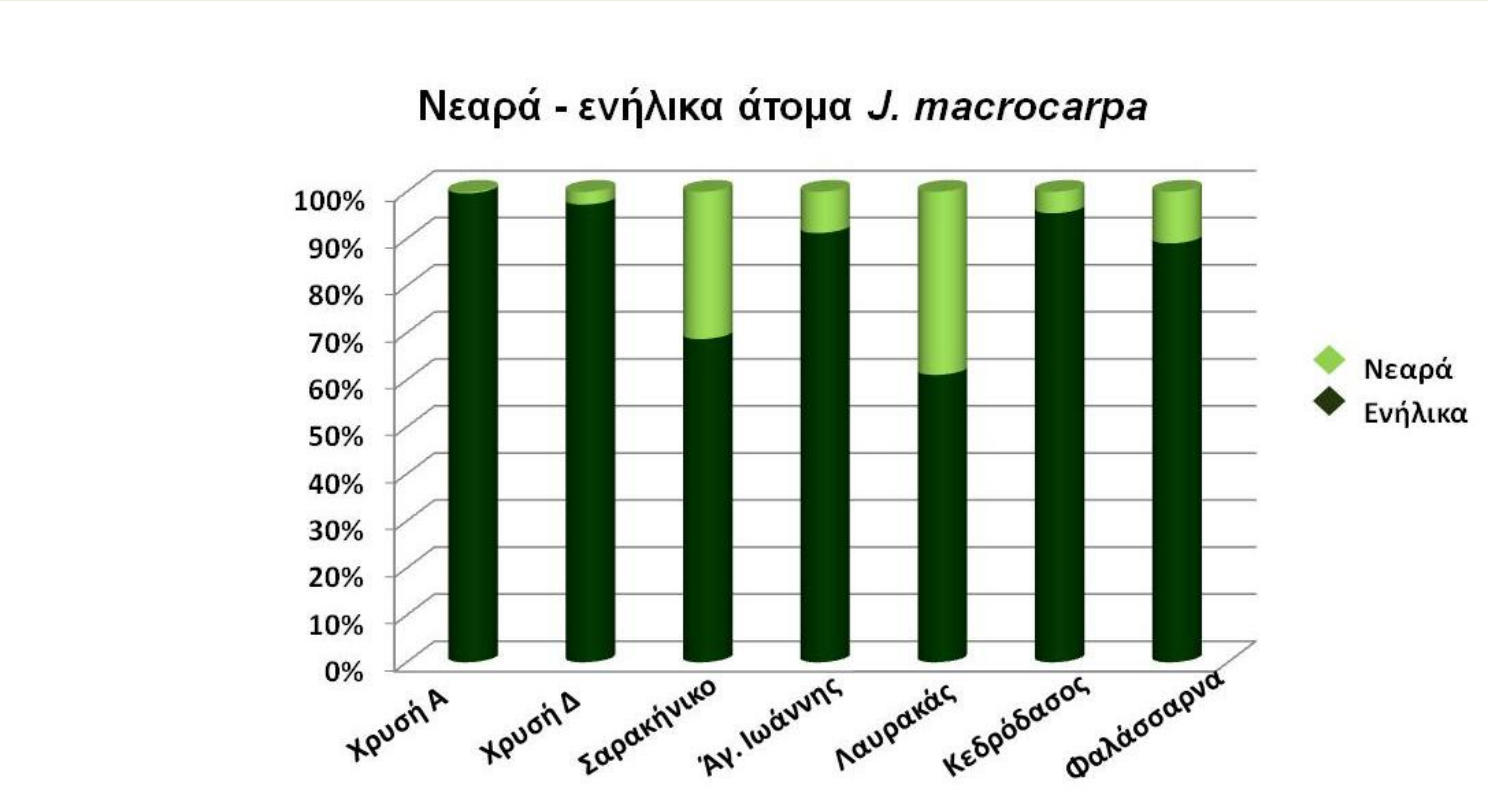

Α3. Σύνθεση και δομή των πληθυσμών του Κέδρου

Ηλικία των υποπληθυσμών
(εκτίμηση μέσω των ετησίων δακτυλίων)

	Εκτίμηση μέσης ηλικίας (έτη)	Μέγιστη ηλικία (έτη)
Χρυσή Α	180 - 200	344
Σαρακήνικο	150-180	212
Άγ. Ιωάννης	190-210	296
Λαυρακάς	100-120	159
Κεδρόδασος	70 - 100	150

Α4. Χαρτογράφηση Οικοτόπου

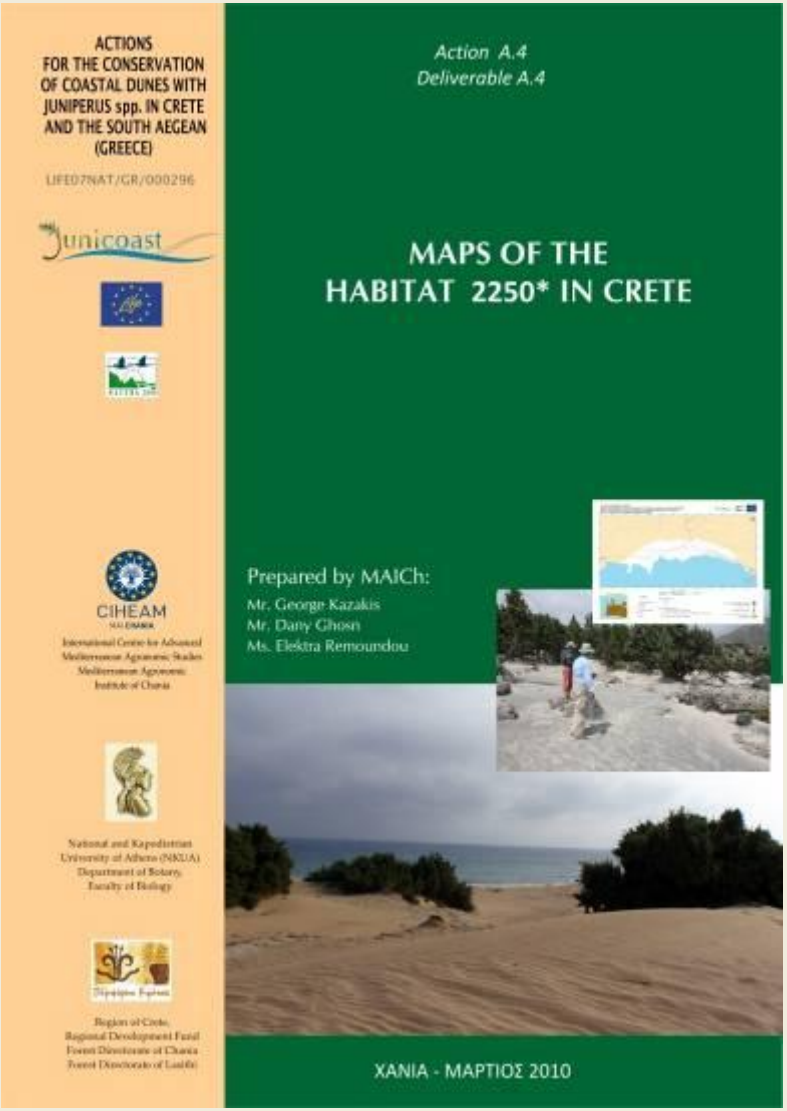

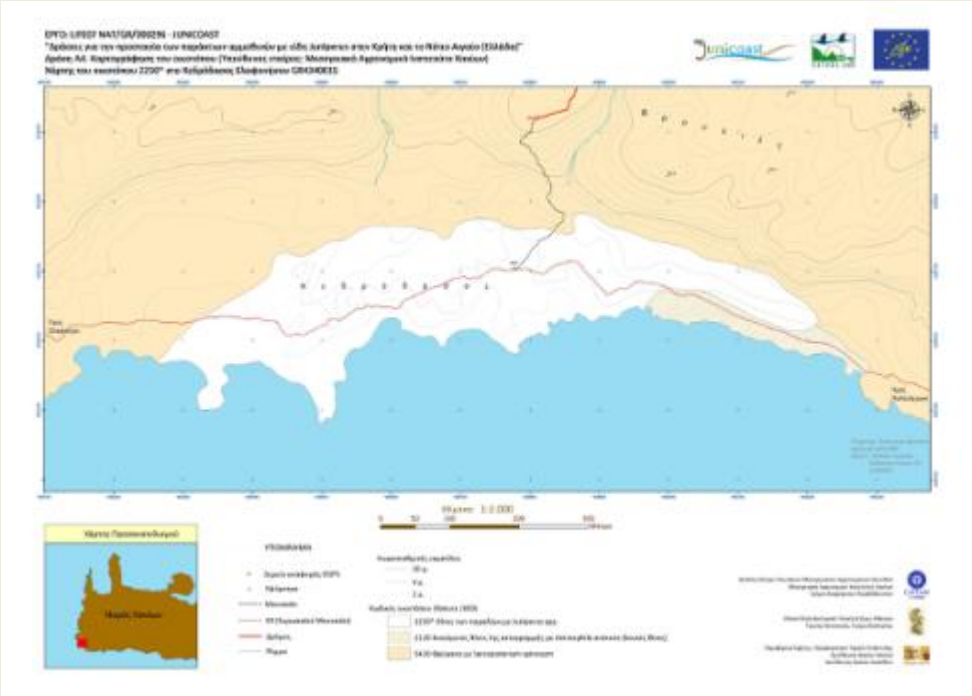

Α4. Χαρτογράφηση Οικοτόπου

Χαρτογράφηση των αλλαγών της φυτοκάλυψης

Κεδρόδασος (2007)

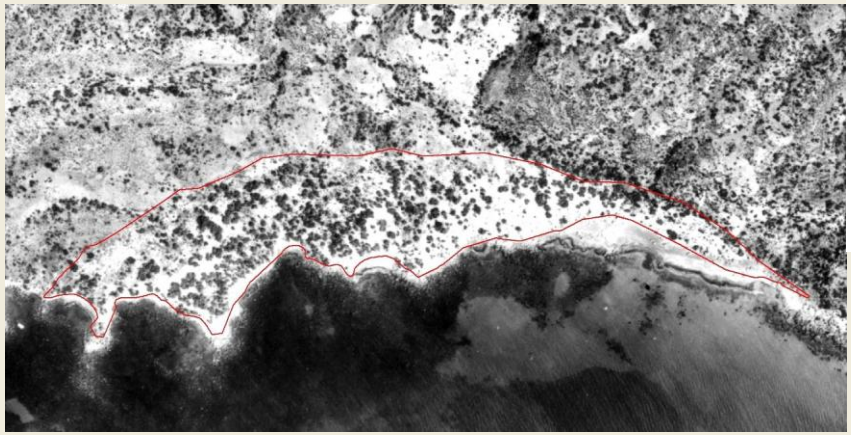

Κεδρόδασος (1968)

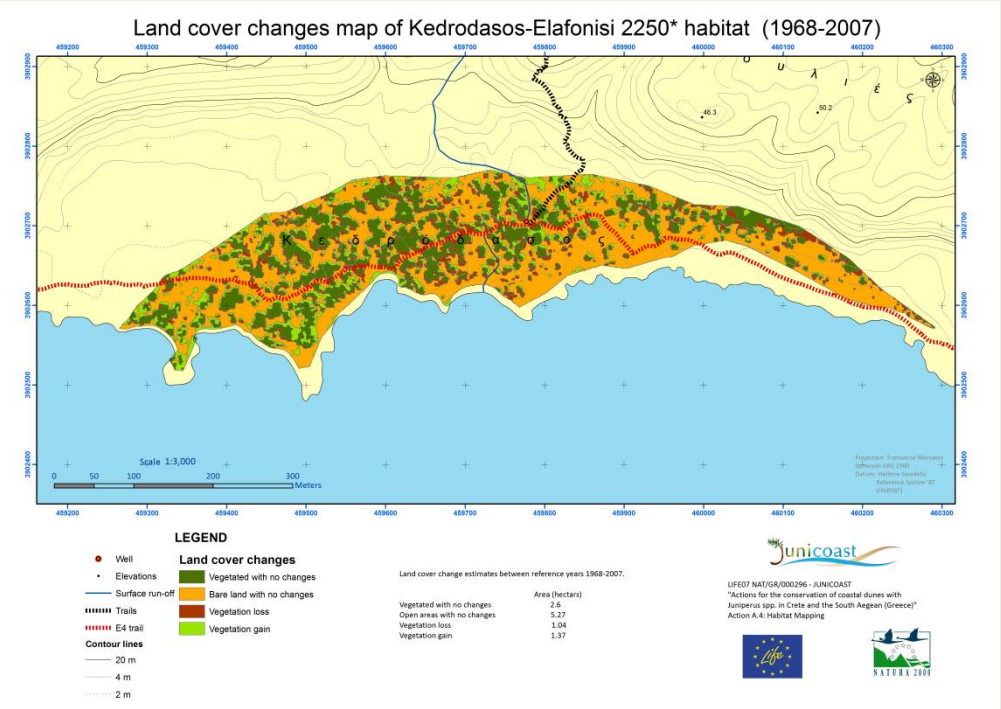

Α4. Χαρτογράφηση Οικοτόπου

Χαρτογράφηση των αλλαγών της φυτοκάλυψης

Αλλαγές φυτοκάλυψης	**Επιφάνεια (ha)**					
	Λαυρακάς Γαύδος	Αγιος Ιωάννης Γαύδος	Φαλάσαρνα	Κεδρόδασος	Χρυσή Ανατολικά	Χρυσή Δυτικά
	1945-2007	1945-2007	1968-2007	1968-2007	1968-2007	1968-2007
Γυμνές περιοχές	30.11 (31%)	14.57 (63%)	2.122 (77%)	5.267 (51%)	18.8 (49%)	26.97 (49%)
Μείωση κάλυψης	4.05 (4%)	1.15 (5%)	0.145 (5%)	1.044 (10%)	2.74 (7%)	2.5 (4%)
Αύξηση κάλυψης	19.10 (20%)	2.97 (13%)	0.333 (12%)	1.365 (13%)	4.87 (13%)	4.936 (9%)
Περιοχές χωρίς αλλαγές	43.99 (45%)	4.48 (19%)	0.158 (6%)	2.606 (26%)	12.14 (31%)	20.7 (38%)
Σύνολο	97.25	23.17	2.758	10.282	38.55	55.106

A5. Εκτίμηση των επιπτώσεων των επισκεπτών

- Ερευνα με ερωτηματολόγια
- Καταγραφή της χωρικής κατανομής των επισκεπτών
- Αποτύπωση των μονοπατιών και των θέσεων κατασκήνωσης
- Εκτίμηση της κατάστασης (σπασμένα κλαδιά, επιφανειακή έκθεση ριζών, φυτοκάλυψη, διασπορά των απορριμμάτων)

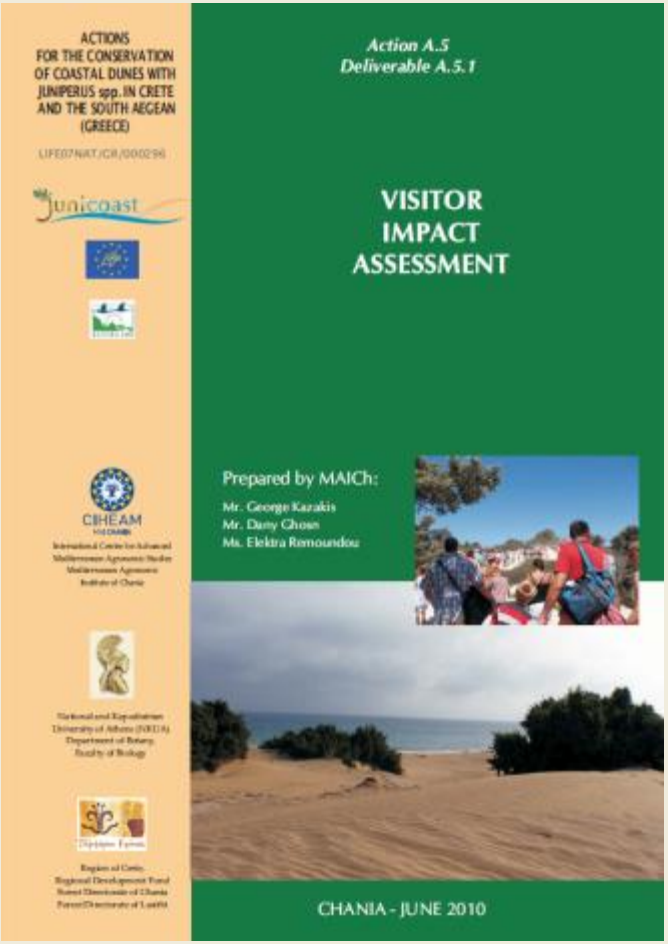

A5. Εκτίμηση των επιπτώσεων των επισκεπτών

ΚΕΔΡΟΔΑΣΟΣ: 54% των επισκεπτών κατασκηνώνουν για 2-5 ημέρες

ΓΑΥΔΟΣ: 65% των επισκεπτών παραμένουν για τουλάχιστον 5 ημέρες, μόνο 2% επισκέπτονται το νησί για μία ημέρα

ΧΡΥΣΗ: 67% επισκέπτονται το νησί για 1 ημέρα, μόνο 13% κατασκηνώνουν για περισσότερες από 2 ημέρες

Ενημέρωση: 35% των επισκεπτών γνώριζαν ότι οι περιοχές ανήκουν στο δίκτυο Natura 2000

A5. Εκτίμηση των επιπτώσεων των επισκεπτών

Καταχραφή των θέσεων κατασκήνωσης

Αποτύπωση των μονοπατιών

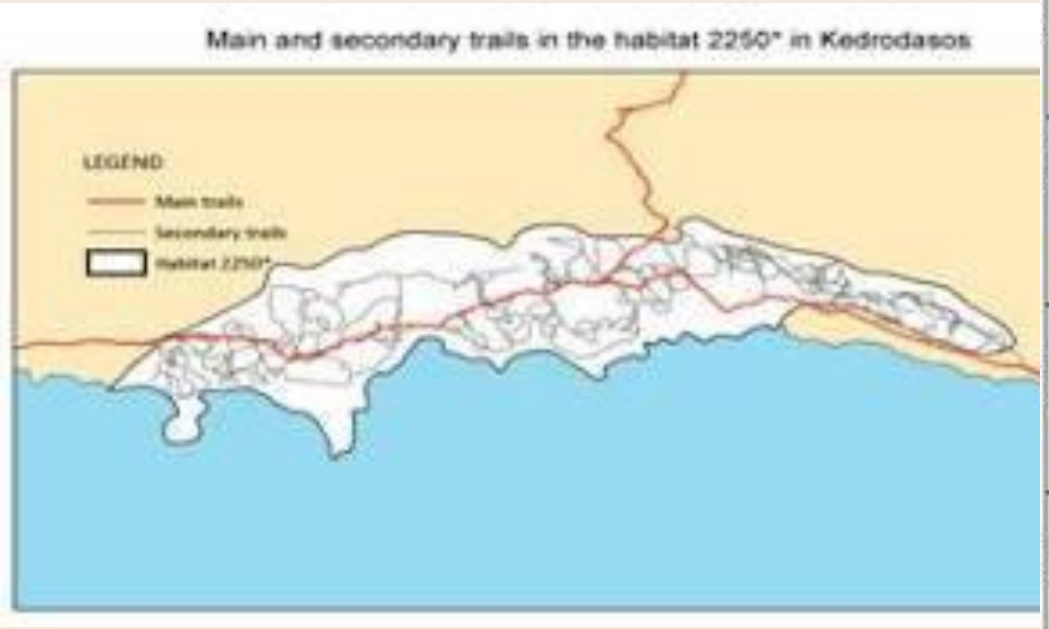

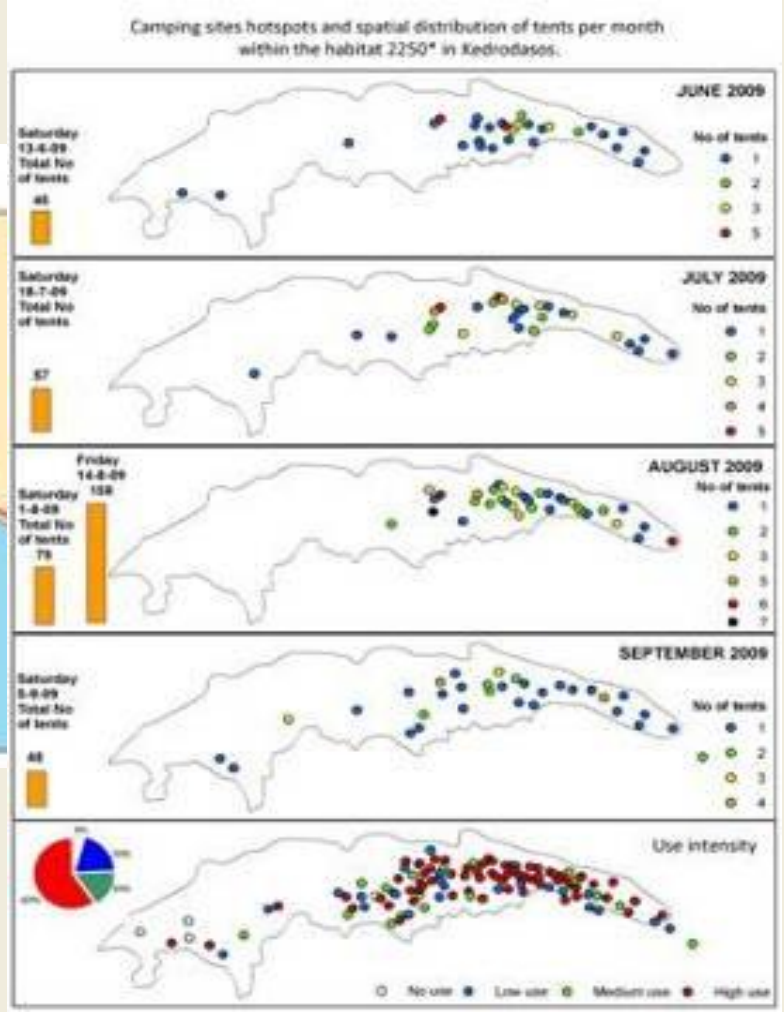

A5. Εκτίμηση των επιπτώσεων των επισκεπτών

Σπασμένα κλαδιά των κέδρων

(Σημαντικές διαφορές μεταξύ χρησιμοποιούμενων και μη χρησιμοποιούμενων περιοχών)

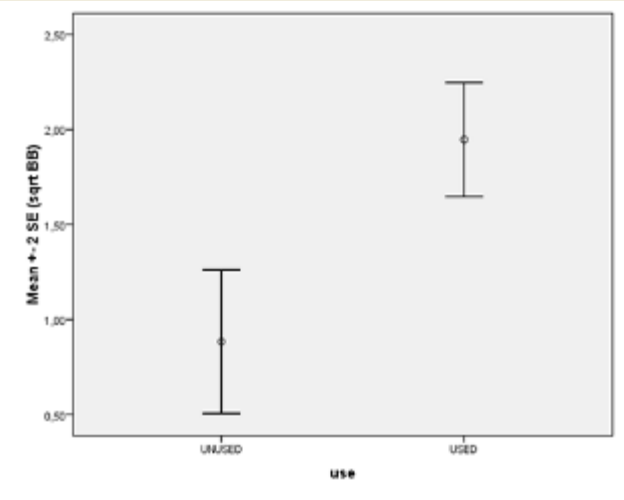

Επιφανειακή έκθεση των ριζών

(Σημαντικές διαφορές μεταξύ χρησιμοποιούμενων και μη χρησιμοποιούμενων περιοχών)

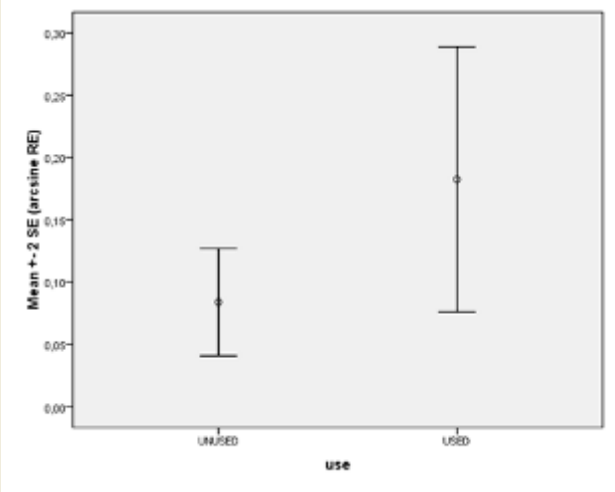

A5. Εκτίμηση των επιπτώσεων των επισκεπτών

Φυτοκάλυψη (%)

(Δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές μεταξύ χρησιμοποιούμενων και μη χρησιμοποιούμενων περιοχών, λόγω του οτι τα περισσότερα είδη είναι θερόφυτα)

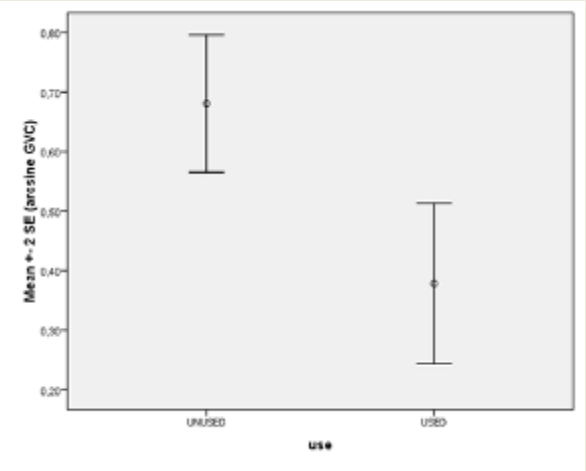

Αριθμός των ειδών

(Δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές μεταξύ χρησιμοποιούμενων και μη χρησιμοποιούμενων περιοχών, λόγω του οτι τα περισσότερα είδη είναι θερόφυτα)

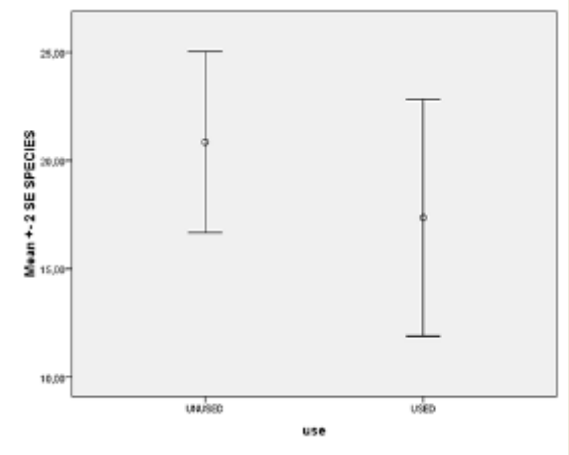

A5. Εκτίμηση των επιπτώσεων των επισκεπτών

Αριθμός αρτίβλαστων των ειδών *Juniperus*

(Δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές μεταξύ χρησιμοποιούμενων και μη χρησιμοποιούμενων περιοχών. Η φύτρωση των σπόρων και η επιβίωση των αρτίφυτρων εξαρτώνται από πολλούς περιβαλλοντικούς κυρίως παράγοντες)

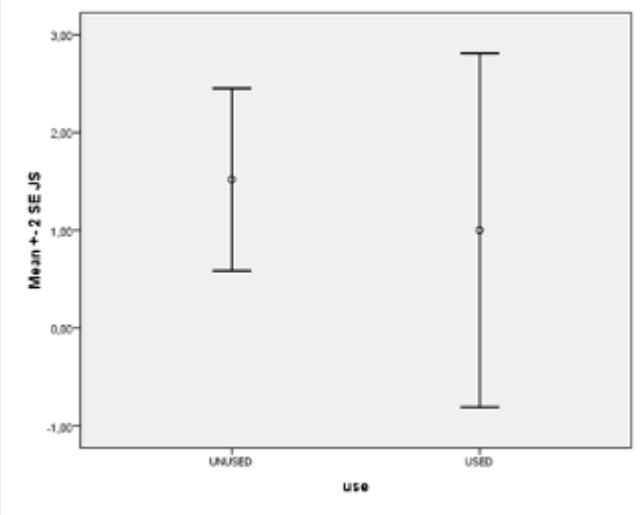

Α5. Εκτίμηση των επιπτώσεων των επισκεπτών

Καταγραφή των απορριμμάτων

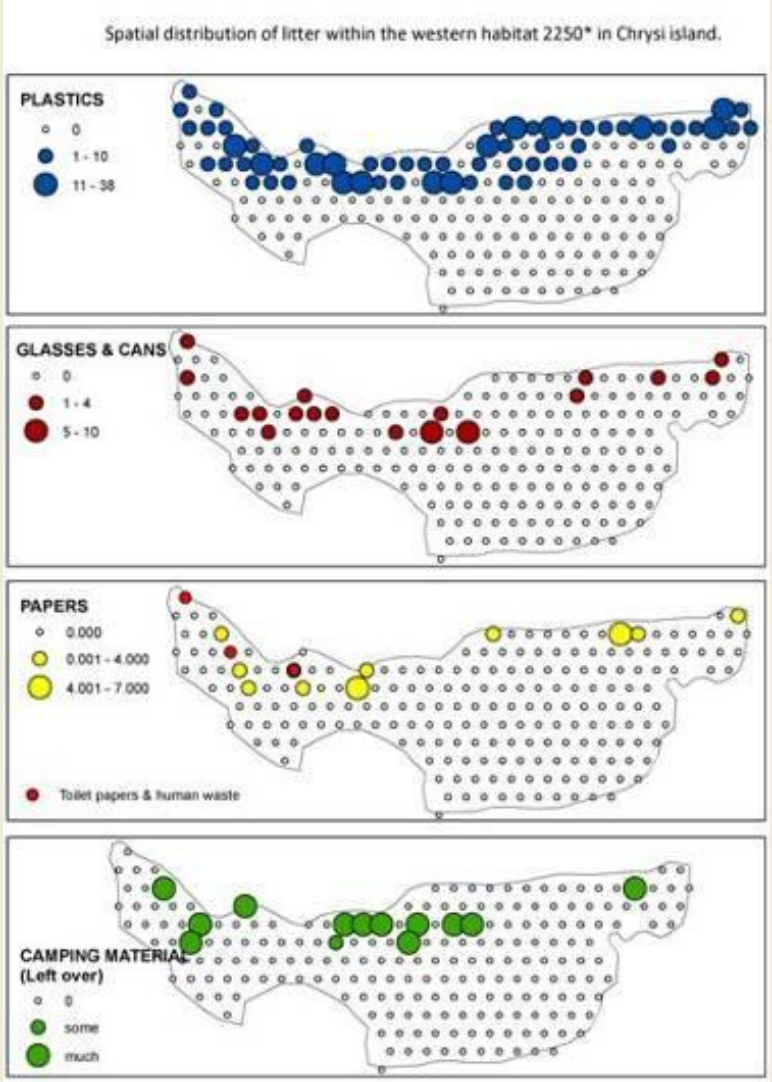

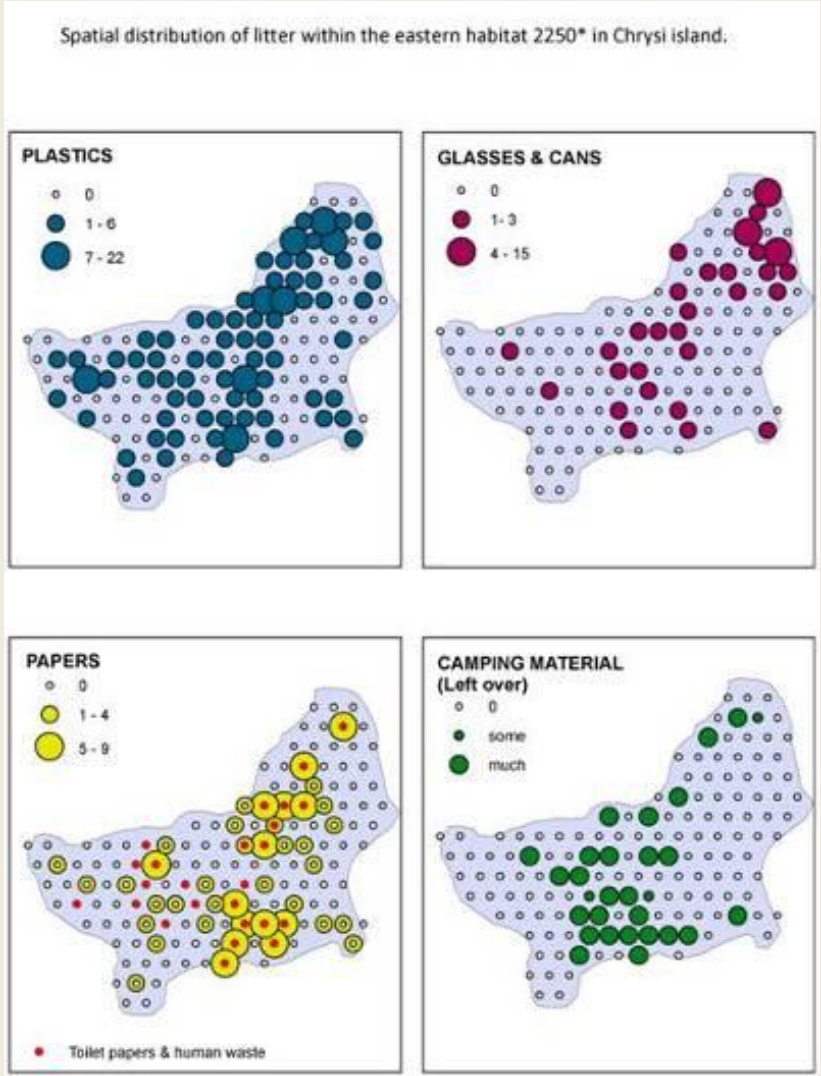

Α6. Διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς και την τοπική κοινωνία

- Διερεύνηση του επιπέδου ευαισθητοποίησης, της αναγνώρισης της αξίας των περιοχών, της αναγνώρισης των απειλών και υποβολή προτάσεων
- Συνεντεύξεις με τους τοπικούς φορείς, τουριστικούς πράκτορες
- Ερευνα με ερωτηματολόγια στα σχολεία

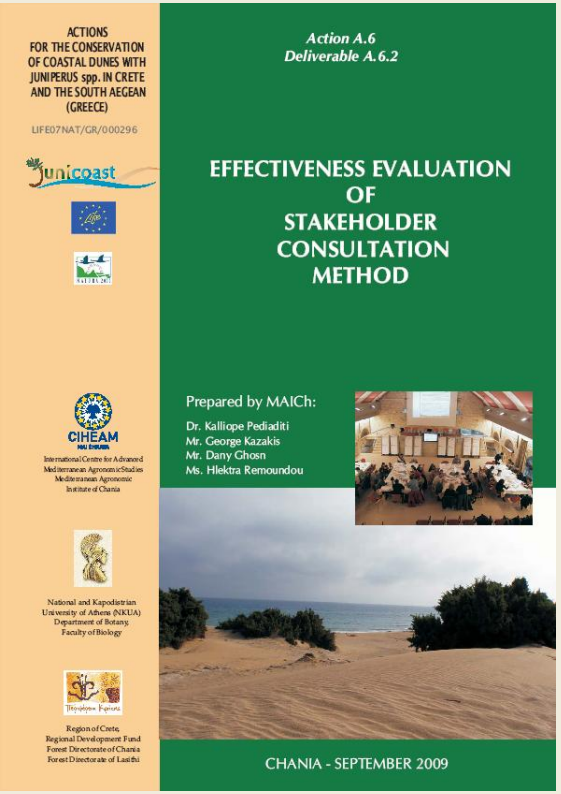

Α6. Διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς και την τοπική κοινωνία

Α6. Διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς και την τοπική κοινωνία

Συμπεράσματα

- Οι απειλές του τουρισμού, της βόσκησης, της πυρκαγιάς και της ξύλευσης αναγνωρίζονται ως κύριες σε όλες τις περιοχές
- Η μέχρι τώρα διαχείριση είναι ανεπαρκής ή αναποτελεσματική
- Η διοικητική δομή θεωρείται εμπόδιο στην αποτελεσματική διαχείριση
- Η συστηματική παρακολούθηση και τα δεδομένα είναι ελάχιστα ή δεν υπάρχουν καθόλου

Προτάσεις

- Αύξηση της ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης σχετικά με τις αξίες και τις απειλές
- Σχεδιασμός και εφαρμογή κώδικα συμπεριφοράς των επισκεπτών
- Προσδιορισμός των επιπτώσεων των επισκεπτών στον οικότοπο
- Εφαρμογή δράσεων διαχείρισης των επισκεπτών και δράσεων προστασίας
- Μεγαλύτερη εμπλοκή των φορέων στις αποφάσεις και συνεργασία με την τοπική κοινωνία
- Περιβαλλοντική εκπαίδευση για την αύξηση της ευαισθητοποίησης των παιδιών
- Οι δράσεις διαχείρισης των επισκεπτών να αποφασίζονται σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς για την αποτελεσματικότερη μακροχρόνια προστασία του οικοτόπου

A7: Εκπόνηση πρωτοκόλλων παρακολούθησης και επιλογή δεικτών

5 Πρωτόκολλα παρακολούθησης που περιλαμβάνουν 10 δείκτες παρακολούθησης:

1: Ποσότητα, διασπορά και σύνθεση των απορριμμάτων.

2: Αριθμός σπασμένων κλαδιών, Κάλυψη % των εκτεθειμένων ριζών, Φυτοκάλυψη %, Αριθμός φυτικών ειδών.

3: Αναγέννηση των ειδών *Juniperus*

4: Φυτοκάλυψη των θεμελιωδών ειδών, Αναλογία φύλου του είδους *J. macrocarpa* , *Παρουσία εισβαλλόντων ειδών*

5: Επίπεδο ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών

<u>Για τον κάθε δείκτη περιγράφονται αναλυτικά:</u>

- Το αντικείμενο – Στόχος
- Το σχέδιο δειγματοληψίας
- Η μεθοδολογία
- Ο τρόπος συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων
- Οι απαιτήσεις σε προσωπικό
- Ο απαραίτητος εξοπλισμός και
- Οι τυποποιημένες διαδικασίες - Standard Operating Procedures (SOPs)

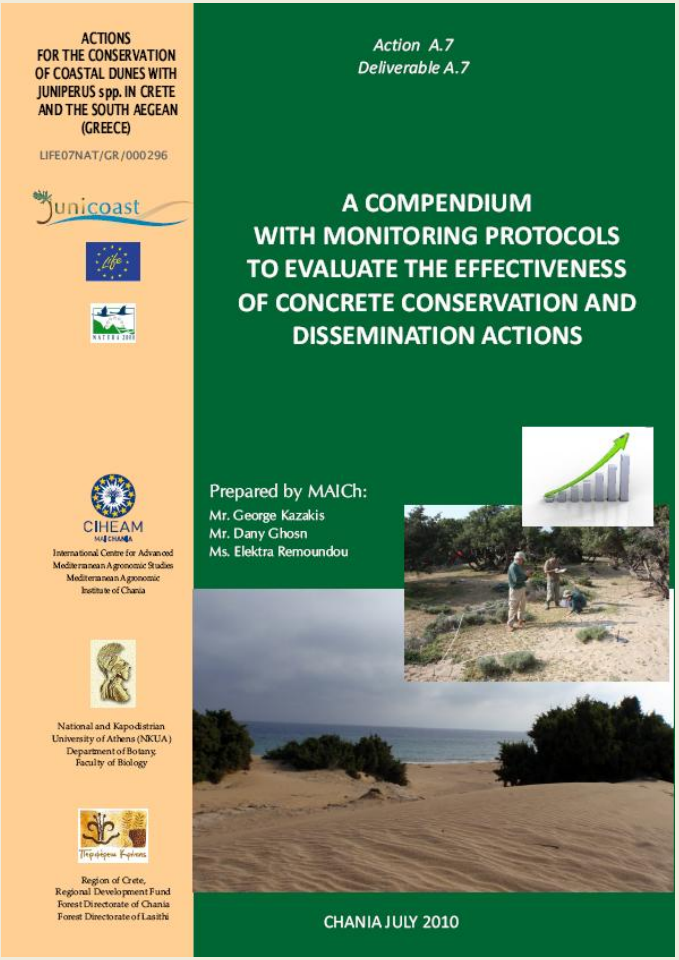

Α8. Επεξεργασία των προδιαγραφών προστασίας και αποκατάστασης του οικοτόπου

- Παράγοντες υποβάθμισης για κάθε περιοχή
- Απόκλιση από την επιθυμητή κατάσταση
- Κίνδυνος υποβάθμισης του οικοτόπου
- Προτεινόμενες δράσεις

A9. Προσδιορισμός της διοικητικής διάρθρωσης και του νομικού καθεστώτος

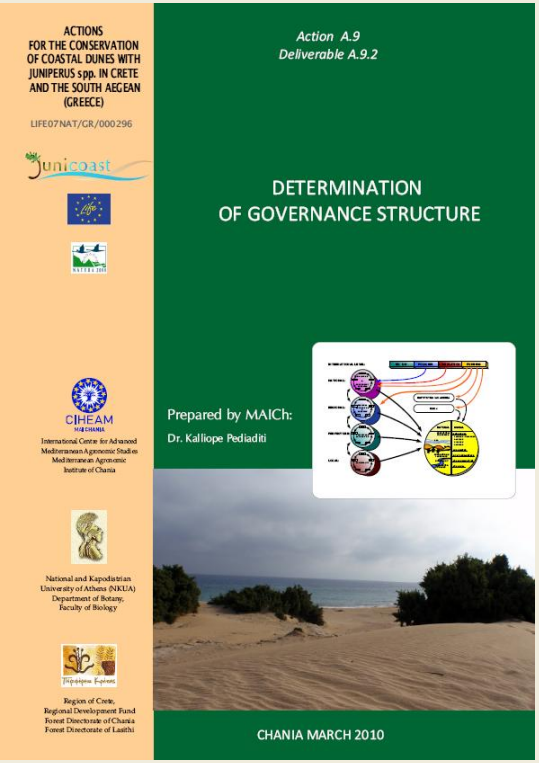

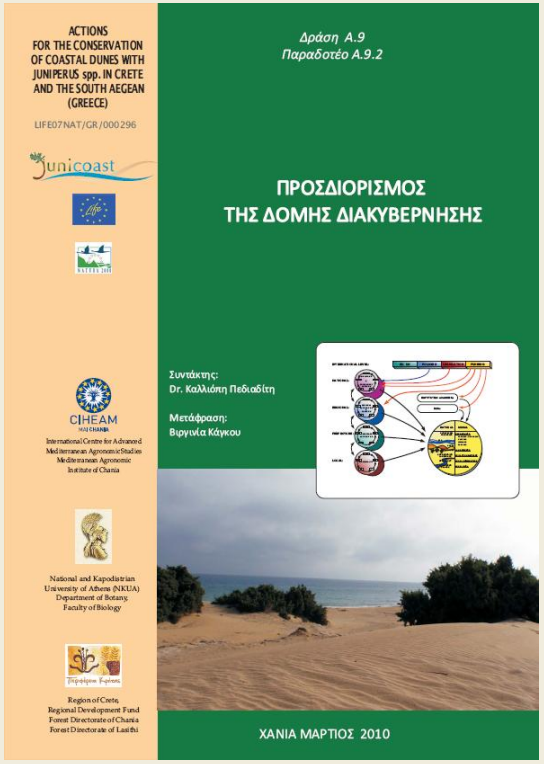

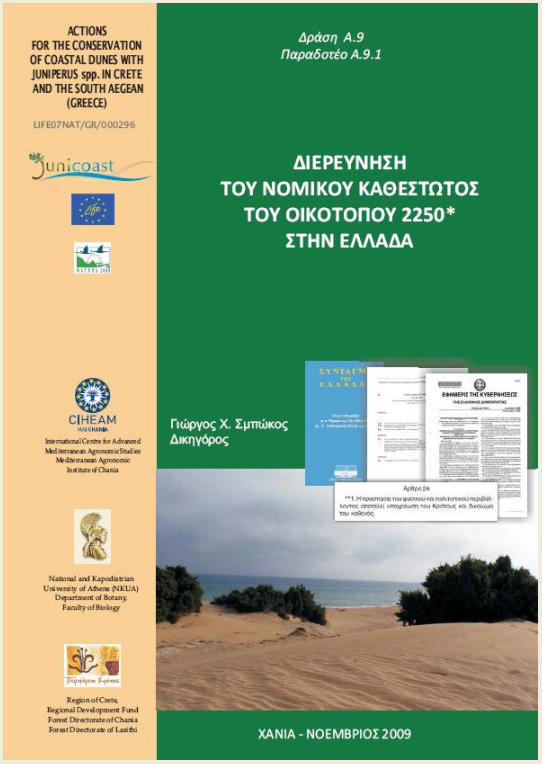

Α9. Προσδιορισμός της διοικητικής διάρθρωσης και του νομικού καθεστώτος

Συμπεράσματα:

- Η ανάλυση της δομής διακυβέρνησης, έδειξε κατακερματισμό των αρμοδιοτήτων και έλλειψη σαφήνειας με αποτέλεσμα τη σύγχυση και την αδυναμία καθορισμού της λογοδοσίας.
- Οι διάφοροι οργανισμοί και υπηρεσίες αναγνωρίζουν την έλλειψη φορέα διαχείρισης, ο οποίος θα πρέπει να έχει την εξουσία για την αποτελεσματική προστασία των περιοχών.
- Η νομοθεσία δεν θεωρείται ότι είναι ένα πρόβλημα, αλλά μάλλον η έλλειψη επιβολής της.
- Περιοριστικοί παράγοντες για τους διάφορους φορείς περιλαμβάνονται: η έλλειψη επαρκούς χρηματοδότησης, η δύσκολη πρόσβαση στις περιοχές, και η έλλειψη πληροφοριών σχετικά με τα αναγκαία μέτρα που πρέπει να εφαρμοστούν.
- Η ελληνική νομοθεσία δεν προβλέπει ειδικές διατάξεις για την προστασία του οικοτόπου 2250 *. Η προστασία του οικοτόπου αυτού γίνεται βάσει των γενικών διατάξεων για το περιβάλλον μέσω νομικών και διοικητικών πράξεων.

C1. Οριοθέτηση του οικοτόπου

Τεχνική περιγραφή: Πάσσαλοι από ξυλεία καστανιάς διαμέτρου 8-10cm και μέγιστου ύψους 2m. Η απόσταση μεταξύ τους ποικίλει ανάλογα με την τοπογραφία, το ύψος της βλάστησης και το μέγεθος του οικοτόπου.

C2. Απομάκρυνση απορριμάτων

Περίφραξη νεαρών Κέδρων

C4. Αποκατάσταση της χλωριδικής σύνθεσης

Φύτευση θηλυκών ατόμων

Μοσχεύματα

Δράσεις προστασίας

C4. Αποκατάσταση της χλωριδικής σύνθεσης

Ανάσχεση εισχώρησης της τραχείας πεύκης (*Pinus brutia*)
Εκρίζωση νεαρών ατόμων

C4. Αποκατάσταση της χλωριδικής σύνθεσης

Φύτευση ατόμων θεμελιωδών ειδών του οικοτόπου 2250*

Pancratium maritimum

Centaurea pumilio

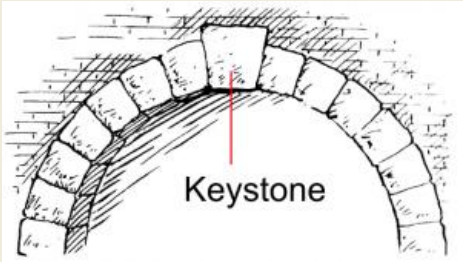

Δράσεις προστασίας

C4. Αποκατάσταση της χλωριδικής σύνθεσης

Απομάκρυνση ξενικών ειδών

Carpobrotus edulis

Δράσεις προστασίας

C5. Σταθεροποίηση των εμπρόσθιων αμμοθινών

C6. Διαχείριση των επισκεπτών – κατασκευή υποδομών

Σήμανση μονοπατιών και τοποθέτηση ξύλινων διαδρόμων

Τοποθέτηση τραπεζόπαγκων

Σήμανση μονοπατιών

Τοποθέτηση ξύλινων διαδρόμων πλάτους 1,50m

C7. Ενημερωτικές πινακίδες

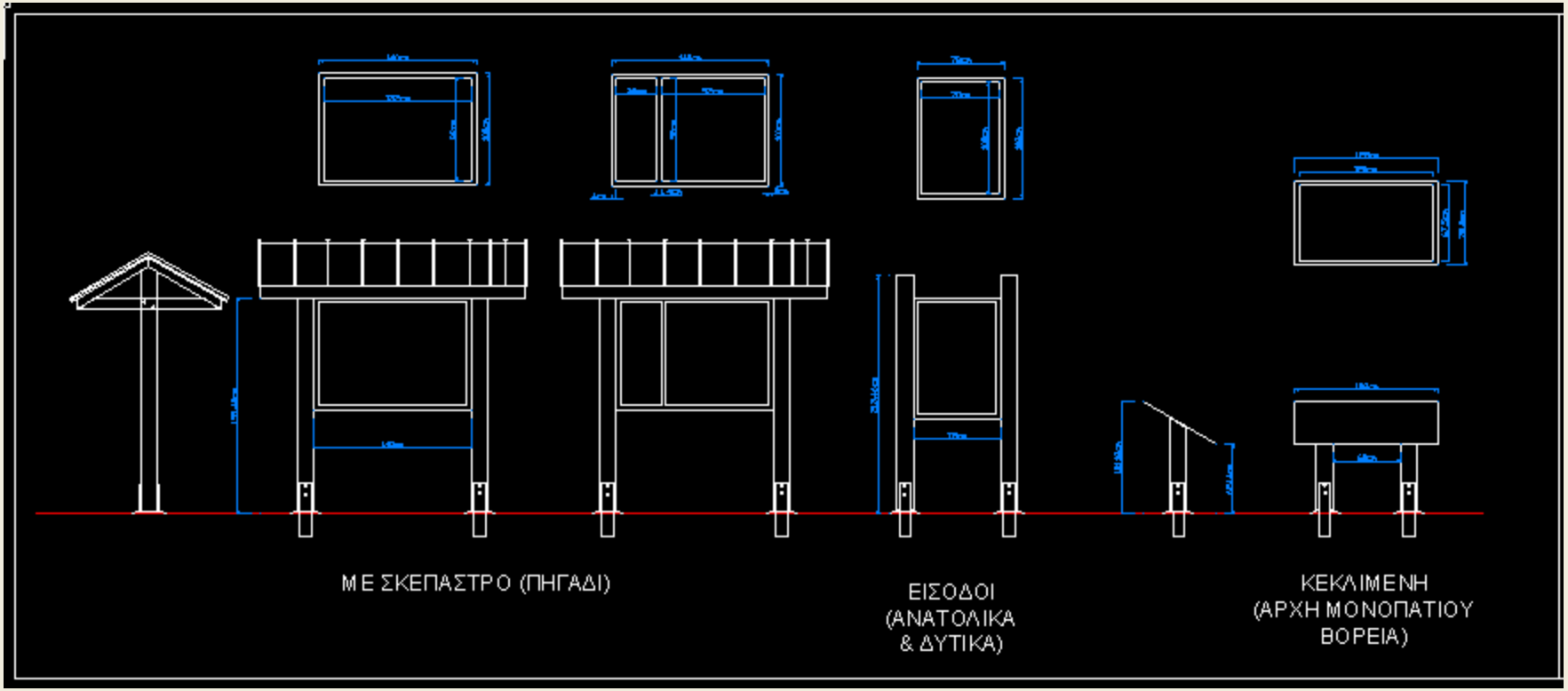

Πινακίδα στην είσοδο του οικοτόπου

Πινακίδα διπλής όψης εντός του οικοτόπου

Το πρόγραμμα

Γενικές πληροφορίες για τον οικότοπο

Πληροφορίες για τον οικότοπο της κάθε περιοχής

Δράσεις προστασίας

C8. Εκτός τόπου διατήρηση και πολλαπλασιασμός θεμελιωδών ειδών

- Συλλογή σπερμάτων *Juniperus macrocarpa, J. phoenicea* και άλλων 30 χαρακτηριστικών ειδών
- Αποθήκευση των σπερμάτων στην Τράπεζα σπερμάτων
- Επεξεργασία πρωτοκόλλων για τη συλλογή, διαχείριση, αποθήκευση και
- φύτρωση των σπερμάτων, καθώς και για την ανάπτυξη και φύτευση των αρτίβλαστων
- Παραγωγή φυταρίων
- Συλλογή μοσχευμάτων θηλυκών ατόμων *J. macrocarpa*
- Ριζοβολία και παραγωγή φυταρίων

Δράσεις προστασίας

C8. Εκτός τόπου διατήρηση και πολλαπλασιασμός θεμελιωδών ειδών

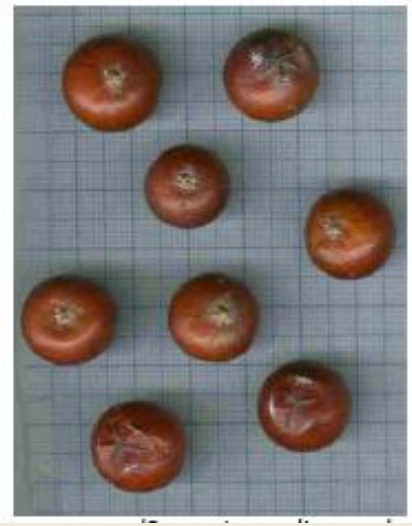

Δράσεις προστασίας

C8. Εκτός τόπου διατήρηση και πολλαπλασιασμός θεμελιωδών ειδών

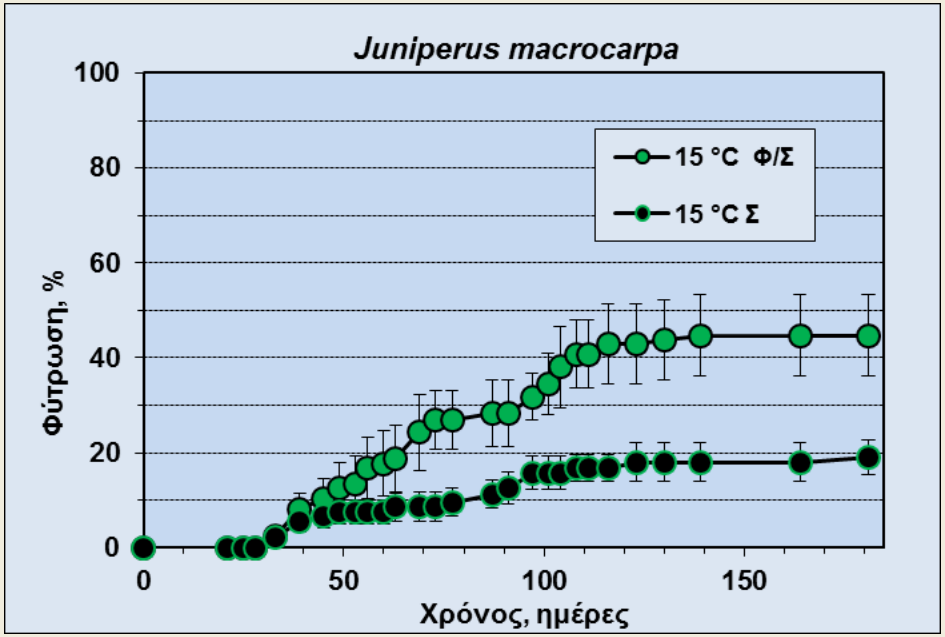

ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

D1. Ανάπτυξη και εφαρμογή επικοινωνιακής στρατηγικής

Ενημερωτικό φυλλάδιο

D1. Ανάπτυξη και εφαρμογή επικοινωνιακής στρατηγικής

Αφίσες
T-shirts
Ραδιοφωνικό μήνυμα (Γαύδος FM)
Παρουσίαση του προγράμματος στο YOUTUBE

D1. Ανάπτυξη και εφαρμογή επικοινωνιακής στρατηγικής

Παραγωγή ταινίας

Κώδικας συμπεριφοράς

Αγαπητοί επισκέπτες, οι ακόλουθες πρακτικές θα ελαχιστοποιήσουν τις αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και θα βοηθήσουν στη διατήρηση της φυσικής ομορφιάς του οικοτόπου.

Dear visitors, the following practices would minimize the negative impact on the environment and maintain the natural beauty of the habitat.

Μην κόβετε κλαδιά από τους κέδρους. Ακόμα και αν φαίνονται ξερά, βοηθούν στη συγκράτηση της άμμου, στη στήριξη των κέδρων και αποτελούν σημαντικό παράγοντα της φυσικής ισορροπίας των αμμοθινών.

Don't cut juniper tree branches. *Even if they seem dry, do not cut tree branches for firewood, as these branches allow sand trapping encouraging further dune formation.*

Μην πετάτε σκουπίδια. Αφήστε τον οικότοπο καθαρότερο απ' ότι τον βρήκατε, μαζέψτε τα σκουπίδια και μεταφέρετέ τα στους κάδους συλλογής ή στους κατάλληλους κάδους ανακύκλωσης.

Collect your rubbish. *If you've carried it in, carry it out. Don't burn or bury rubbish, and if you come across other people's rubbish, do the environment a favor: take it with you and dispose it correctly in the appropriate rubbish bins.*

D1. Ανάπτυξη και εφαρμογή επικοινωνιακής στρατηγικής

Περπατάτε στα μονοπάτια. Όπου είναι εφικτό προσπαθήστε να περπατάτε στα μονοπάτια. Ετσι δεν καταστρέφονται τα νεαρά κέδρα και η υπόλοιπη χλωρίδα, ενώ αποφεύγεται η διάβρωση του εδάφους.

Walk on established paths. *To prevent damage on vegetation and to reduce soil erosion, please, walk on established paths, where possible.*

Αποφύγετε το άναμα φωτιάς. Τα κέδρα δεν είναι πυρόφιλο είδος και δεν αναγεννούνται μετά τη φωτιά. Μην ανάβετε φωτιά, υπάρχει πάντα κίνδυνος πυρκαγιάς. **Σε περίπτωση ανάγκης τηλεφωνήστε στο 199**.

Avoid lighting fires. *Juniper is not a fire-resistant species and it does not regenerate after fire. Do not light fires; there is always a risk of fire.* **In case of emergency call 199**.

Μην ενοχλείτε. Σεβαστείτε την προσωπική ζωή, την κουλτούρα και τις συνήθειες των άλλων επισκεπτών και των ανθρώπων που ζουν στην περιοχή.

Respect your fellow visitors and the local community. *Keep noise levels to a minimum to avoid disturbing others, respect the privacy, cultural heritage, habits and traditions of local community.*

D1. Ανάπτυξη και εφαρμογή επικοινωνιακής στρατηγικής

Φεύγοντας, πάρτε μαζί σας
τις εμπειρίες σας και τις αναμνήσεις σας.
Αφήστε πίσω **ΜΟΝΟ** τις **πατημασιές** σας**!**

Σας ενημερώνουμε ότι σύμφωνα με την Ελληνική νομοθεσία (Ν.392/76 & Ν.2160/93) η ελεύθερη κατασκήνωση απαγορεύεται.

Upon leaving, take with you
your experiences and memories.
Leave behind ***ONLY*** your ***footprints!***

According to the Greek legislation (Law 392/76 & Law 2160/93) free camping is prohibited.

D1. Ανάπτυξη και εφαρμογή επικοινωνιακής στρατηγικής

Χανιά, Αγροτικός Αύγουστος 2012, 2013

D1. Ανάπτυξη και εφαρμογή επικοινωνιακής στρατηγικής

Αρθρα σε τοπικές εφημερίδες

32 Περιβάλλον

Παράκτιες αμμοθίνες με κέδρους

Ενας ανεκτίμητος φυσικός θησαυρός

Είναι γεγονός ότι η ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα συντελέστηκε κατά κύριο λόγο κατά μήκος της παράκτιας ζώνης.

Περιβάλλον 33

D2. Δημιουργία ιστοσελίδας

http://www.junicoast.gr

D3. Εκστρατεία περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Οδηγός περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για εκπαιδευτικούς

Ενημέρωση εκπαιδευτικών

D3. Εκστρατεία περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Επισκέψεις με σχολεία στο Κεδρόδασος

D3. Εκστρατεία περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Περιβαλλοντική εκπαίδευση - Νάξος

D3. Εκστρατεία περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Διοργάνωση μαθητικών εβδομάδων στο ΜΑΙΧ

D3. Εκστρατεία περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Συζήτηση με τους κατασκηνωτές:

στη Γαύδο

στο Κεδρόδασος

D3. Εκστρατεία περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Συνεργασία με το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ιεράπετρας

D3. Εκστρατεία περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Ενημέρωση μαθητών σε παιδικές κατασκηνώσεις

D3. Εκστρατεία περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Παιδικό παραμύθι

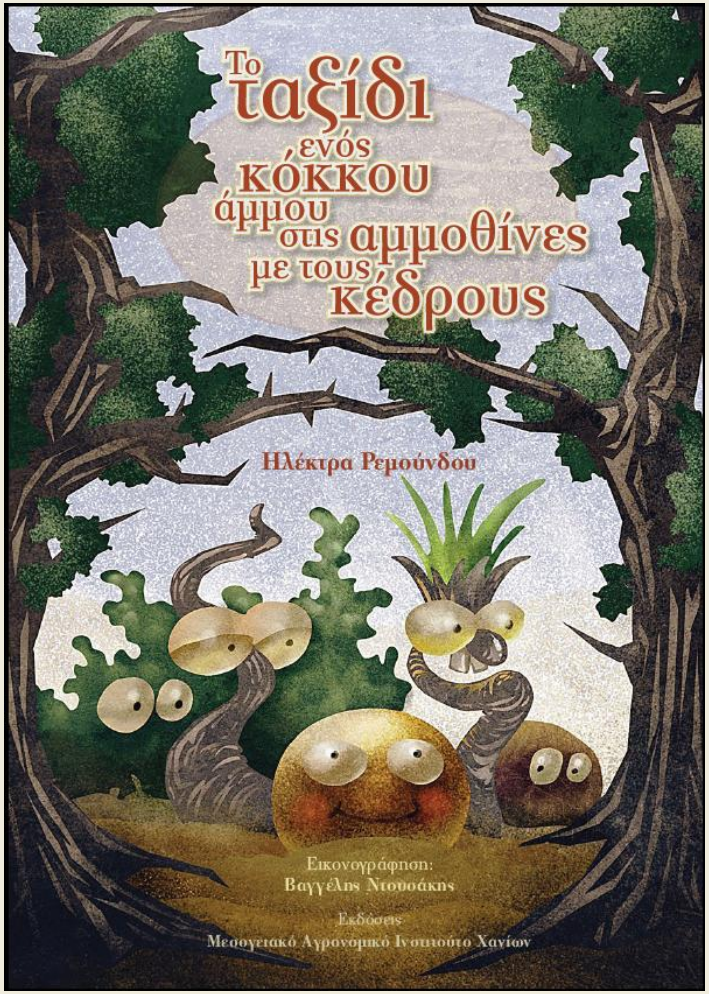

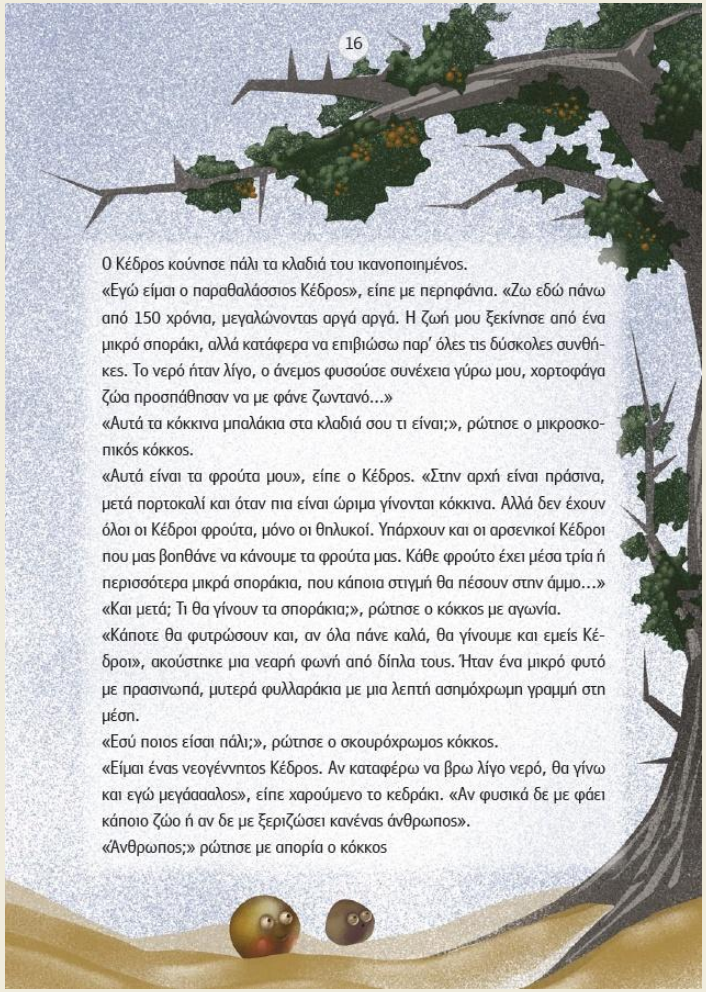

16

Ο Κέδρος κούνησε πάλι τα κλαδιά του ικανοποιημένος.
«Εγώ είμαι ο παραθαλάσσιος Κέδρος», είπε με περηφάνια. «Ζω εδώ πάνω από 150 χρόνια, μεγαλώνοντας αργά αργά. Η ζωή μου ξεκίνησε από ένα μικρό σποράκι, αλλά κατάφερα να επιβιώσω παρ' όλες τις δύσκολες συνθήκες. Το νερό ήταν λίγο, ο άνεμος φυσούσε συνέχεια γύρω μου, χορτοφάγα ζώα προσπάθησαν να με φάνε ζωντανό...»
«Αυτά τα κόκκινα μπαλάκια στα κλαδιά σου τι είναι;», ρώτησε ο μικροσκοπικός κόκκος.
«Αυτά είναι τα φρούτα μου», είπε ο Κέδρος. «Στην αρχή είναι πράσινα, μετά πορτοκαλί και όταν πια είναι ώριμα γίνονται κόκκινα. Αλλά δεν έχουν όλοι οι Κέδροι φρούτα, μόνο οι θηλυκοί. Υπάρχουν και οι αρσενικοί Κέδροι που μας βοηθάνε να κάνουμε τα φρούτα μας. Κάθε φρούτο έχει μέσα τρία ή περισσότερα μικρά σποράκια, που κάποια στιγμή θα πέσουν στην άμμο...»
«Και μετά; Τι θα γίνουν τα σποράκια;», ρώτησε ο κόκκος με αγωνία.
«Κάποτε θα φυτρώσουν και, αν όλα πάνε καλά, θα γίνουμε και εμείς Κέδροι», ακούστηκε μια νεαρή φωνή από δίπλα τους. Ήταν ένα μικρό φυτό με πρασινωπά, μυτερά φυλλαράκια με μια λεπτή ασημόχρωμη γραμμή στη μέση.
«Εσύ ποιος είσαι πάλι;», ρώτησε ο σκουρόχρωμος κόκκος.
«Είμαι ένας νεογέννητος Κέδρος. Αν καταφέρω να βρω λίγο νερό, θα γίνω και εγώ μεγάαααλος», είπε χαρούμενο το κεδράκι. «Αν φυσικά δε με φάει κάποιο ζώο ή αν δε με ξεριζώσει κανένας άνθρωπος».
«Άνθρωπος;» ρώτησε με απορία ο κόκκος

D4. Ενημέρωση-Εκπαίδευση για την προστασία και αποκατάσταση του οικοτόπου

Εκπαιδευτική ημερίδα - Νάξος

D5. Παραγωγή και διάχυση των οδηγιών προστασίας και αποκατάστασης

Οι οδηγίες προστασίας και αποκατάστασης του οικοτόπου 2250* περιλαμβάνουν:

- Την περιγραφή του οικοτόπου στην Κρήτη
- Την περιγραφή και τη μεθοδολογία των προπαρασκευαστικών δράσεων.
- Την περιγραφή, τις τεχνικές λεπτομέρειες και τον τρόπο εφαρμογής των δράσεων προστασίας
- Την περιγραφή των ενημερωτικών δράσεων
- Την περιγραφή των μεθόδων παρακολούθησης

D6. Διάχυση των αποτελεσμάτων και σύνταξη εκλαϊκευμένης αναφοράς

5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Οικολογίας, Πάτρα 07-10.10.2010
Η ομάδα του Παν/μίου Αθηνών παρουσίασε poster με τίτλο: "Σύνθεση και δομή των υποπληθυσμών του είδους *Juniperus macrocarpa* στην Κρήτη"

12ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο Ελληνικής Βοτανικής Εταιρείας, Σεπτέμβριος 2011 Ρέθυμνο
Η ομάδα του Παν/μίου Αθηνών παρουσίασε poster με τίτλο: "Population data analysis of *Juniperus macrocarpa* subpopulations in four sites at Crete towards the implementation of specialized conservation actions"

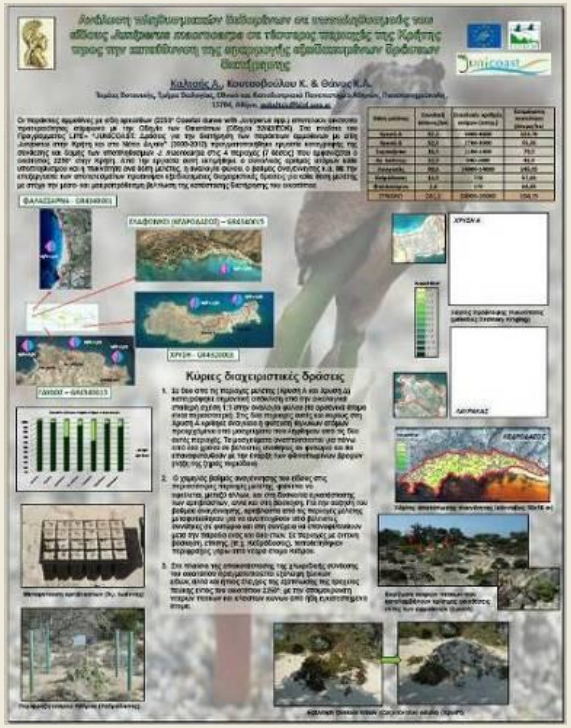

D6. Διάχυση των αποτελεσμάτων και σύνταξη εκλαϊκευμένης αναφοράς

Journal of Environmental Management 113 (2012) 308–318

Contents lists available at SciVerse ScienceDirect

Journal of Environmental Management

journal homepage: www.elsevier.com/locate/jenvman

Participation in the management of Greek Natura 2000 sites: Evidence from a cross-level analysis

Evangelia Apostolopoulou[a,1,3], Evangelia G. Drakou[a,2,3], Kalliope Pediaditi[b,*,3]

[a] Department of Ecology, School of Biology, Aristotle University of Thessaloniki, UPB 119, 54124 Thessaloniki, Greece
[b] Mediteranean Agronomic Institute of Chania, Makedonias 1, Chania, Crete 73100, Greece

D6. Διάχυση των αποτελεσμάτων και σύνταξη εκλαϊκευμένης αναφοράς

D7. “Μετά-LIFE” σχέδιο επικοινωνίας

Το σχέδιο επικοινωνίας περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο τα αποτελέσματα , τα επικοινωνιακά μέσα και τα υλικά που παρήχθησαν κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του προγράμματος θα συνεχίσουν να είναι διαθέσιμα για τα επόμενα χρόνια.

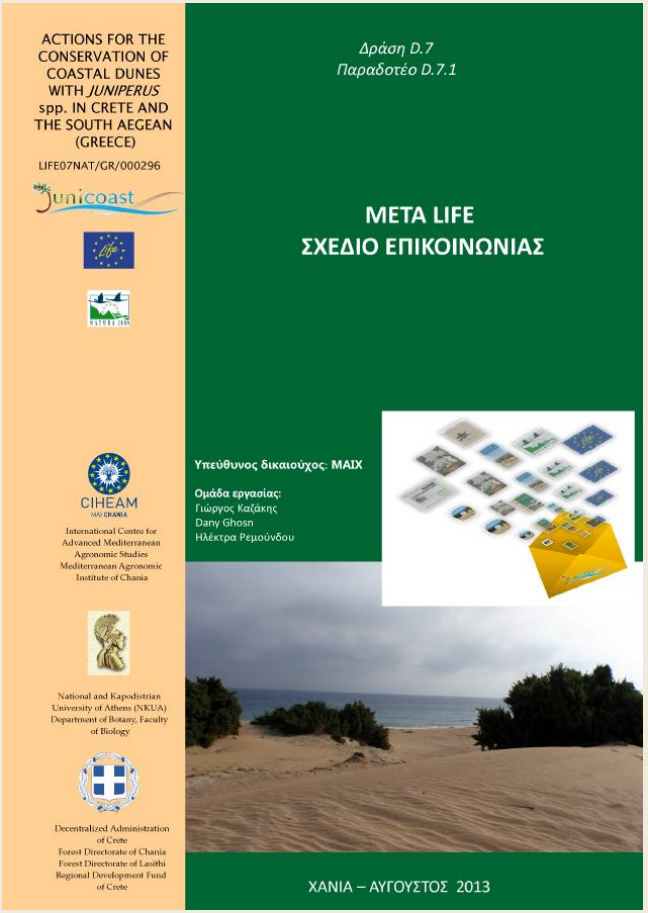

D7. “Μετά-LIFE” σχέδιο προστασίας

Το σχέδιο προστασίας περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο οι δράσεις προστασίας που υλοποιήθηκαν θα συνεχίσουν να λειτουργούν και να συντηρούνται με σκοπό την διασφάλιση της μακροχρόνιας προστασίας και διατήρησης των περιοχών.

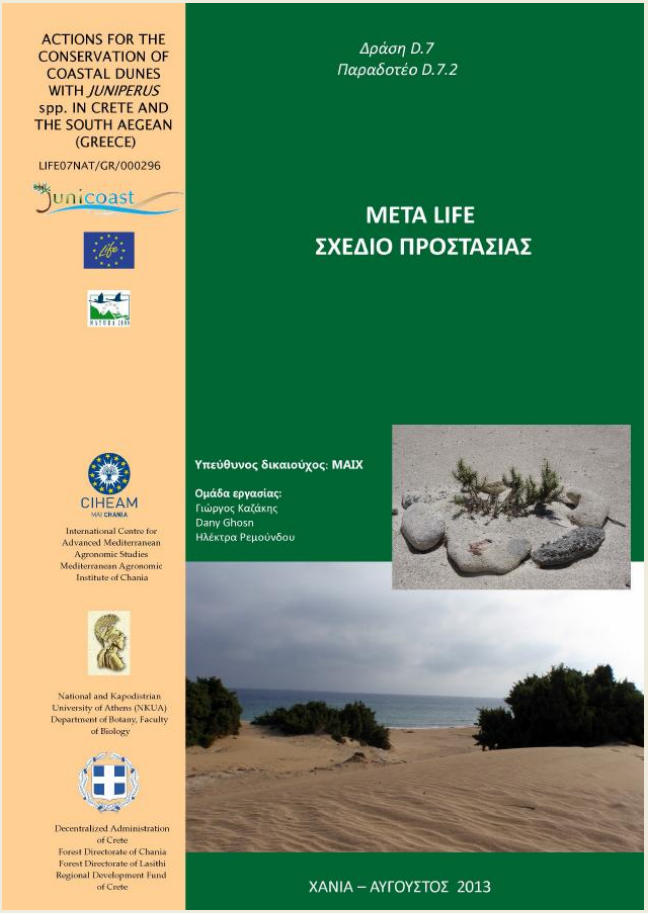

ΔΡΑΣΕΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ε2. Παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των ενημερωτικών δράσεων

Οι δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών περιελάμβαναν:

1. Το ενημερωτικό φυλλάδιο το οποίο εκδόθηκε στην αρχή του προγράμματος και διανεμήθηκε στους επισκέπτες με διάφορους τρόπους (σημεία συγκέντρωσης, πλοία, ταβέρνες κλπ.)

2. Το ραδιοφωνικό μήνυμα που αναμεταδόθηκε για δύο συνεχείς τουριστικές περιόδους (Μάϊος-Σεπτέμβριος 2011 και 2012)

3. Τις διάφορες εκδηλώσεις και τα δημοσιεύματα στον τύπο που ξεκίνησαν με την έναρξη του προγράμματος

4. Τις ενημερωτικές πινακίδες που τοποθετήθηκαν στις εισόδους και εντός του οικοτόπου σε καίρια σημεία σε όλες τις περιοχές.

Η παρακολούθηση έγινε με τη συλλογή ερωτηματολογίων στην αρχή του προγράμματος (2009) και στο τέλος (2013)

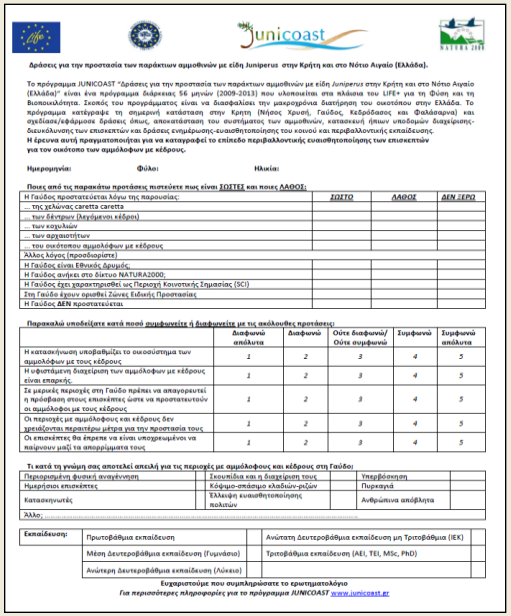

Δράσεις για την προστασία των παράκτιων αμμοθινών με είδη Juniperus στην Κρήτη και στο Νότιο Αιγαίο (Ελλάδα).

Το πρόγραμμα JUNICOAST "Δράσεις για την προστασία των παράκτιων αμμοθυών με είδη Juniperus στην Κρήτη και στο Νότιο Αιγαίο (Ελλάδα)" είναι ένα πρόγραμμα διάρκειας 56 μηνών (2009-2013) που υλοποιείται στα πλάισια του LIFE+ για τη Φύση και τη Βιοποικιλότητα. Σκοπός του προγράμματος είναι να διασφαλίσει την μακροχρόνια διατήρηση του οικοτόπου στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα κατέγραψε τη σημερινή κατάσταση στην Κρήτη (Νέρος Χρυσή, Γαύδος, Καβούδιανος και Φαλάσαρνα) και σχεδίασε/εφάρμοσε δράσεις όπως, αποκατάσταση του συστήματος των αμμοθινών, κατασκευή ήπιων υποδομών διαχείρισης-διευκόλυνσης των επισκεπτών και δράσεις ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης του κοινού και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.
Η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε για να καταγραφεί το επίπεδο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των επισκεπτών για τον οικότοπο των αμμόλοφων με κέδρους.

Ημερομηνία: **Φύλο:** **Ηλικία:**

Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις πιστεύετε πως είναι ΣΩΣΤΕΣ και ποιες ΛΑΘΟΣ:

Η Γαύδος προστατεύεται λόγω της παρουσίας:	ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ	ΔΕΝ ΞΕΡΩ
... της χελώνας caretta caretta			
... των δέντρων (λεγόμενοι κέδροι)			
... των καμηλιών			
... των αρχαιοτήτων			
... του οικότοπου αμμόλοφων με κέδρους			
Άλλος λόγος (προσδιορίστε)			
Η Γαύδος είναι Εθνικός Δρυμός;			
Η Γαύδος ανήκει στο δίκτυο NATURA2000;			
Η Γαύδος έχει χαρακτηρισθεί ως Περιοχή Κοινοτικής Σημασίας (SCI)			
Στη Γαύδο έχουν οριοθεί Ζώνες Ειδικής Προστασίας			
Η Γαύδος **ΔΕΝ** προστατεύεται			

Παρακαλώ υποδείξατε κατά ποσό συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις:

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ/ Ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Η κατασκήνωση υποβαθμίζει το οικοσύστημα των αμμολόφων με τους κέδρους	1	2	3	4	5
Η υφιστάμενη διαχείριση των αμμόλοφων με κέδρους είναι επαρκής.	1	2	3	4	5
Σε μερικές περιοχές στη Γαύδο πρέπει να απαγορευτεί η πρόσβαση στους επισκέπτες ώστε να προστατευτούν οι αμμόλοφοι με τους κέδρους	1	2	3	4	5
Οι περιοχές με αμμόλοφους και κέδρους δεν χρειάζονται περαιτέρω μέτρα για την προστασία τους	1	2	3	4	5
Οι επισκέπτες θα έπρεπε να είναι υποχρεωμένοι να παίρνουν μαζί τα απορρίμματά τους	1	2	3	4	5

Τι κατά τη γνώμη σας αποτελεί απειλή για τις περιοχές με αμμόλοφους και κέδρους στη Γαύδο:

Περιορισμένη φυσική αναγέννηση	Τουριστίδα και η διαχείρισή τους	Υπερβόσκηση	
Ημερήσιοι επισκέπτες	Κόψιμο-σπάσιμο κλαδιών-ριζών	Πυρκαγιά	
Κατασκηνωτές	Έλλειψη ευαισθητοποίησης πολιτών	Ανθρώπινα απόβλητα	
Άλλο;			

Εκπαίδευση:			
	Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	Ανώτατη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση μη Τριτοβάθμια (ΙΕΚ)	
	Μέση Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο)	Τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΑΕΙ, ΤΕΙ, MSc, PhD)	
	Ανώτερη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Λύκειο)		

Ευχαριστούμε που συμπληρώσατε το ερωτηματολόγιο
Για περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα JUNICOAST www.junicoast.gr

Ε2. Παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των ενημερωτικών δράσεων

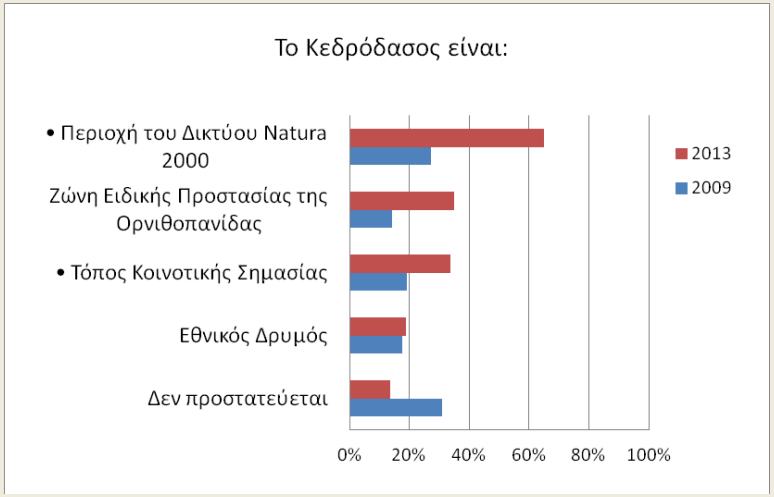

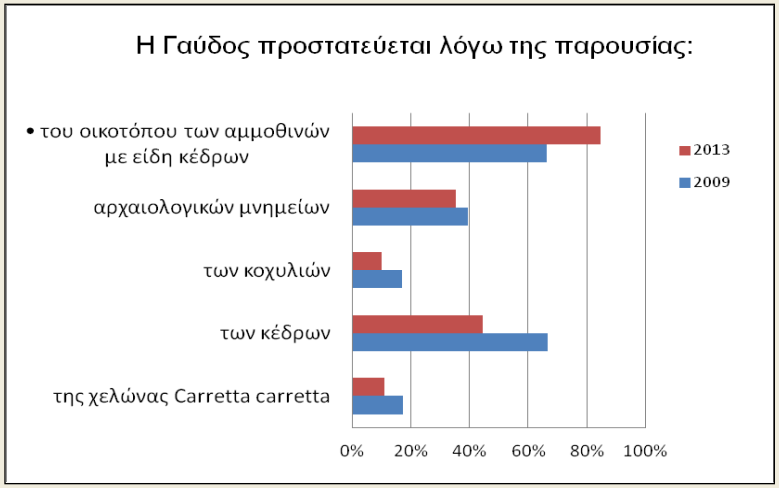

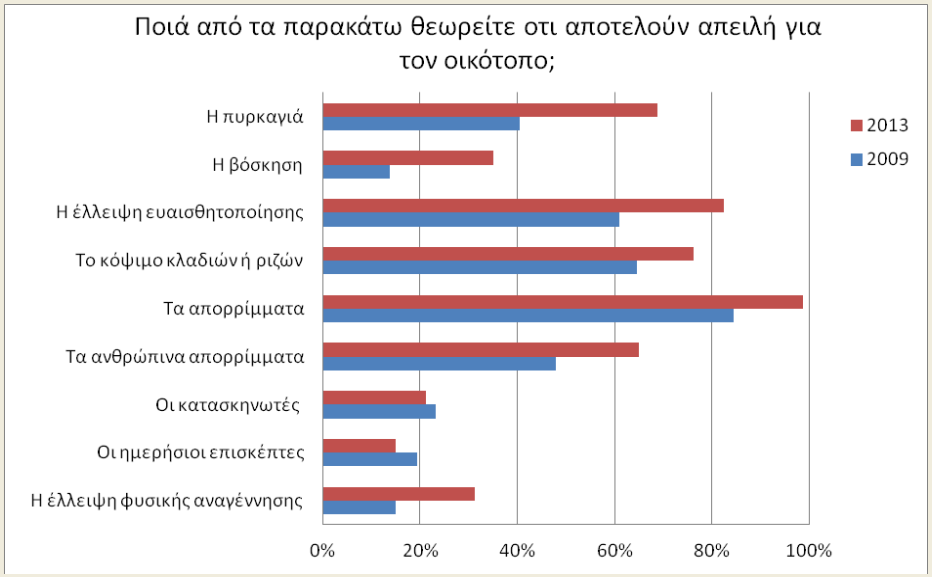

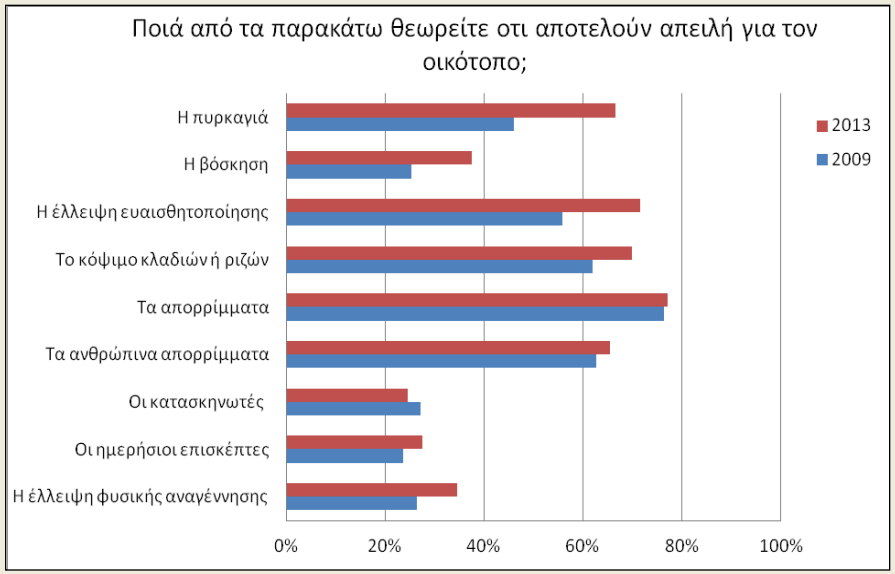

Ε2. Παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των ενημερωτικών δράσεων

Συμπεράσματα:

- **Το επίπεδο ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης** των επισκεπτών που καταγράφηκε στην αρχή του προγράμματος χρησιμοποιήθηκε ως βάση και αξιοποιήθηκε κατάλληλα στον σχεδιασμό της επικοινωνιακή στρατηγικής και στην εφαρμογή του σχεδίου επικοινωνίας με αποτέλεσμα να παρατηρείται αύξηση της γνώσης και της ευαισθητοποίησης των επισκεπτών.
- **Ο κώδικας συμπεριφοράς** των επισκεπτών που αναπτύχθηκε από το πρόγραμμα και συμπεριλήφθηκε σε όλα τα υλικά και μέσα επικοινωνίας που χρησιμοποιήθηκαν είχε θετική ανταπόκριση και λειτούργησε επίσης θετικά όσον αφορά την συμπεριφορά των επισκεπτών.
- Αν και η **εφαρμογή των δράσεων προστασίας** καθυστέρησε σε σχέση με το αρχικό χρονοδιάγραμμα το μικρό έστω χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την ολοκλήρωσή τους και τα αποτελέσματα που καταγράφονται αποδεικνύουν ότι για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των επισκεπτών δεν απαιτούνται υπεράνθρωπες προσπάθειες αλλά συστηματική μελέτη, αποσαφήνιση των στόχων, εφαρμογή της κατάλληλης επικοινωνιακής στρατηγικής και χρήση κάθε δυνατού επικοινωνιακού μέσου.
- **Η τοποθέτηση των ενημερωτικών πινακίδων** στις εισόδους και σε καίρια σημεία εντός του οικοτόπου αλλά και το κατανοητό περιεχόμενό τους αύξησαν το επίπεδο ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών.
- Η αύξηση του επιπέδου ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών που καταγράφεται μετά την εφαρμογή των επικοινωνιακών δράσεων δεν πρέπει να μας εφησυχάζει. Για την μακροχρόνια προστασία και διατήρηση του οικοτόπου **απαιτείται η συνεχής προσπάθεια** όλων των εμπλεκομένων και η συνεχής προσπάθεια για βελτίωση και διάδοση των υλικών και των μέσων επικοινωνίας.

Ε3. Επιστημονική επιτροπή

Ε4. **Δικτύωση με παρόμοια προγράμματα LIFE**

Πρόγραμμα PROVIDUNE - ΙΤΑΛΙΑ

Πρόγραμμα JUNIPERCY - ΚΥΠΡΟΣ

Ε5. Επιτροπή εμπλεκομένων φορέων

ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ – Χανιά 27-8-2013

Φεύγοντας, πάρτε μαζί σας
τις εμπειρίες σας και τις αναμνήσεις σας.
Αφήστε πίσω ΜΟΝΟ τις πατημασιές σας!